

DELAVSKA ENOTNOST

Gmotni interes slehernega delavca za napredek proizvodnosti je

predpogoj za napredek

Minuli teden smo ugotovili, da je najpomembnejša odlika novih predpisov o nagrajevanju v gospodarstvu v tem, da uzakonjujejo in s praktičnimi določili tudi omogočajo uvedbo nagrajevanja delavcev po učinku.

Določila o obveznem nagrajevanju delavcev v gospodarstvu po njihovem delovnem učinku, kjer je to praktično izvedljivo, pomenijo pomembno izpopolnitev naše gospodarske zakonodaje. V

je izpopolnjuje svoje delovne veščine, način in organizacijo dela ter tako neposredno vpliva na povečanje proizvodnosti dela, kajti od tega napredka ima posamezni delavec ne samo splošne koristi, ki jih daje družbeni skupnosti povečana proizvodnja, ampak tudi še osebne neposredne gnotne koristi. Ta osebna zainteresiranost slehernega delavca na plodovih svojega dela pa je v pogojih delavskega gospodarjenja

učinku njihovega dela v naše gospodarsko življenje nesporno pomembne družbene koristi. Prav zaradi družbenega pomena, ki ga objektivno more imeti pri nas nagrajevanje po učinku, je vredno razmisliti o tem, kako ga je v naših sedanjih prilikah možno praktično uveljaviti.

Ugotovimo delovne norme!

Prvi pogoj za nagrajevanje po učinku so delovne norme. V sleherni gospodarski organizaciji morajo namreč vedeti, kolikšen delovni učinek more doseči, to je koliko proizvede povprečni delavec na določenem stroju v določenem časovnem razdobju in sicer pod normalnimi proizvodnimi pogoji (poraba pogonskih sredstev, surovin itd.). V preteklosti gospodarski organizaciji take izračune že imajo in jih bodo morali sedaj samo izpopolniti in jih vzeti za osnovo nagrajevanja. V drugih gospodarskih organizacijah pa bodo morali to delo šele opraviti. In ker so norme predpogoj za nagrajevanje po učinku dela, potem je povsem razumljivo, da je v tem razdobju prav normiranje dela najpomembnejše opravilo gospodarskih organizacij.

Seveda pa so direktorju in tehničnemu vodstvu gospodarske organizacije pri izračunavanju norm postavljene tudi družbeni okvirji: cenik del po normah mora biti v skladu s tarifno postavko za določeno delovno mesto, operacijo ali fazo dela. To se pravi, da mora biti norma predpisana tako, da delavec, ki doseže normo prvič, zasluži plačo v vi-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Tovariš Tito se je vrnil. Dolgo ga ni bilo med nami. Bil je v daljnih deželah, v Indiji in Burmi, kjer ga je ljudstvo navdušeno in prisrčno pozdravljalo in kjer se je razgovarjal z državniki o utrjevanju miru, mednarodne varnosti in enakopravnega medsebojnega sodelovanja. Njegova misija je bila kronana z uspehom, in ves napredni svet jo je pozdravil kot zelo pomemben prispevek k pomiritvi mednarodnih naspotij. Na sliki vidimo tovariša Tita, ki nam je prinesel pozdrave indijskega in burmanskega ljudstva in nam povedal, da v teh daljnih naprednih deželah premagujejo podobne težave kot mi in da se tako kot mi borijo za mir in za enakopravne odnose med narodi in državami.

Po prihodu na Reko se je tovariš Tito najprej prisrčno pozdravil svojo soprogo Jovanko potem pa z visokimi državnimi funkcionarji. Tovariš Tito se pozdravlja s tovarišem Kardeljem

pogojih delavskega gospodarjenja je namreč brezpogojno nujno, da je sleherni delavec osebno gmotno zainteresiran na učinku svojega dela. Ta njegov osebni interes ga nujno žene v to, da neposredno izboljšuje svoj delovni učinek, to

osredna subjektivna gibalna sila proizvodnje, ki se bo postopoma nedvomno tako okrepila, da bo temeljito nadomestila administrativno vplivanje družbenih činiteljev na porast proizvodnje in preko nje na izboljšanje življenjskih možnosti za delovne ljudi. Kajti osebni gmotni interes slehernega delavca na napreduku proizvodnosti dela je ne samo predpogoj za napredek proizvodnih sil in za bogatenje družbene skupnosti, ampak je prav s tem v svojem bistvu istočasno osnova vitalnosti socialističnega gospodarjenja.

Iz tega jasno izhaja, da pri naša nagrajevanje delavcev po

Vendar tega ne smemo pojmovati kampanjsko: normiranje dela je že po svojem značaju trajno opravilo, ki je zelo zahtevno in obsežno. Ugotavljanje delovnega učinka posameznega delavca ali skupine delavcev v gospodarski organizaciji ob danih proizvodnih pogojih je namreč sestavni del smotne organizacije proizvodnje, organizacije dela, razporejanje delavcev na delovna mesta in podobno. Prav zato je z novimi predpisi normiranje dela naloženo direktorju in tehničnemu vodstvu gospodarske organizacije, ki morata izdelati delovne norme s stališča organske celote proizvodnega procesa, to je, s stališča razpoložljivih proizvodnih sredstev in s stališča proizvodne zmogljivosti delavcev. Samo po tej poti lahko pridemo do smotnega normiranja dela.

Zakaj tehnično vodstvo?

S tem, ko je normiranje dela naloženo direktorju in tehničnemu vodstvu gospodarske organizacije, se ponekje vprašujejo: niso li s tem okrnjena pooblastila družbenih organov upravljanja? Ta

Kaj često razpravljamo o življenjski ravni. Vendar so te razprave večkrat enostranske. Največkrat o tem razpravljamo, ne da bi upoštevali vse činitelje, ki vplivajo na življenjsko raven. Vsako enostransko gledanje na življenjsko raven, ne upoštevaajo celoto, pa nas lahko pripelje do napačnih zaključkov.

Pri nas je res zelo težko izdelati neke podrobne in točnejše analize o gibanju življenjske ravni. Manjka nam namreč statističnih podatkov o gibanju cen posameznih proizvodov in tudi o zaslužkih. Prav tako nimamo o tem točnih podatkov izpred vojne. Spremembe v gospodarstvu, kakor tudi načinu oblikovanja plač in cen na tržiščih, otežkočajo točno primerjavo in zamegljujejo sliko gibanja življenjske ravni. Prav iz teh razlogov moramo z določenim pridržkom uporabljati

podatke o teh rečeh. To velja predvsem, kadar primerjamo podatke za vso državo. V takih primerih se lahko poslužujemo le odstotkov, ker se posamezne številke ne skladajo vedno z dejanskim stanjem.

Točne in stvarne analize o gibanju življenjske ravni, upoštevajoč vse činitelje, ki nanj vplivajo, lahko izdelajo in bi jih morali izdelati mestni oziroma okrajni organi oblasti, oziroma bodoče komune in skupnosti komun. Ti organi so na tem zainteresirani, ker brez teh podatkov ne bodo mogli pravilno usmerjati gospodarsko politiko na svojem področju. S temi vprašanji bi se morali zelo resno ukvarjati tudi mestni in sindikalni sveti. Samo na ta način bodo lahko spremljali gibanje življenjske ravni in sodelovali pri sprejemanju po-

trebnih sklepov za izboljšanje standarda.

Ce proučujemo gibanje življenjske ravni v določeni družbeni skupnosti, moramo videti tiste osnovne činitelje, ki odražajo življenjsko raven. A to so proizvodnja in potrošnja. Družbeni odnosi v določeni družbeni skupnosti vsekakor bistveno vplivajo na te činitelje. Socialistični odnosi, oblast delovnega ljudstva in delavsko upravljanje preprečujejo pri nas izkoriščanje človeka po človeku in omogočajo neposredni vpliv proizvajalcev na proizvodnjo in na porazdelitev proizvodnih dobrin. Vendar je prvi in osnovni činitelj, od katerega je odvisna življenjska raven v neki družbeni skupnosti, proizvodnja.

Ta je izvor materialnih dobrin, to je sredstev, ki so potrebna za zadovoljitev fizičnih in umskih potreb ljudi.

Drugi važni činitelj, od katerega je odvisna višina življenjske ravni, je način porazdelitve proizvodnih dobrin. Od politike porazdelitve je odvisno, koliko novoustanovitvenih proizvodov se nameni kritju življenjskih potreb ljudi (potrošni sklad), koliko se mora uporabiti za razvijanje proizvodnje in gospodarstva v celoti (investicije), koliko sredstev je potrebnih za obrambo države, koliko za druge družbene potrebe.

Vsem je znano, da je življenjska raven ljudi v nerazvitih ostalih deželah nižja kakor v industrijsko razvitih in sicer predvsem zaradi nižje storilnosti dela, ker ustvarjajo manj narodnega dohodka na glavo prebivalca. Od leta 1952 naprej je pri nas gibanje narodnega dohodka na prebivalca izgledalo v dinarjih takole:

1952. leta	51.039 dinarjev
1953. leta	65.564 dinarjev
1954. leta	66.305 dinarjev

Med tem je narodni dohodek v znižanju, kar kažejo podatki o narodnem dohodku in številu prebivalcev posameznih držav, in sicer po Statističnem letniku FLRJ za 1955. leto. Podatki so preračunani na osnovi uradnih kurzov za posamezne države.

ZDA	566.700 din
Francija	206.888 din
Zah. Nemčija	145.485 din
Švica	290.341 din
Kanada	387.600 din
Belgija	238.812 din
(za 1951. leto)	

Ti podatki nam pokažejo razliko med nacionalnim dohodkom na prebivalca pri nas in na prebivalca v omenjenih industrijsko razvitih državah. To sicer ne pomeni, da je naša industrija tako

* Pregled je sestavljen na osnovi podatkov o narodnem dohodku in številu prebivalcev posameznih držav, in sicer po Statističnem letniku FLRJ za 1955. leto. Podatki so preračunani na osnovi uradnih kurzov za posamezne države.

(Nadaljevanje na 5. strani)

POMENEK o našem delavskem glasilu

Dragi bralci!

V zadnji številki naše Delavske enotnosti smo vam povedali nekaj stvari, ki tarejo naše uredništvo. Tudi to pot bi vam radi razložili, kaj nas teži. Ne zato, ker bi hoteli po starem srbskem pregovoru: »brigo moja, predji na drugoga«, da preložimo naše težave na vas, temveč ker se čutimo dolžne, da poznate stvari take, kot so. Kajti Delavska enotnost je naše delavsko glasililo. In prepričani smo, da ga ni člana sindikata, ki bi mu bilo vseeno, kakšno je.

To je bilo sicer že mnogokrat rečeno. Pa vendar se nam zdi, da prav sindikalni odborniki to kar preradi pozabljajo, čeravno je prav njim naš list v največjo oporo in pomoč.

Pred kratkim sem se razgovarjal s tovarišem, ki me je tako nekako prepričeval:

»Samo računaj. Delavska enotnost izide vsak teden na osemih straneh, polnih tega, kar zanima slehernega delavca. Da jo prebereš, porabiš, recimo, 4 ure. Vse, kar je napisano, je pretehtano, da ni odvečnih besedi. Če bi hotel zvedeti vse to na sestankih, bi moral presedeti in poslušati cele dneve, pa bi mi zaradi dolgovčnosti in utrujenosti kaj malo ostalo v glavi. In če pomisliš, da je naročnikov 18.000, in poleg naročnikov še kdo prečita list, potem nadomesti list velikanski tedenski množični sestanek.«

In prav ima.

Vidite, dragi bralci. Tudi s te strani je razvidna pomembnost našega tiska. Vendar se nam zdi, da to le premalo upoštevamo. Kajti če bi to upoštevali, bi bolj stremeli, da se na list naroči čim več vaših članov. To tembolj, ker vse naše članstvo prispeva k njegovi izhajanju, tako tisti, ki so namj naročeni in tisti, ki tega doslej niso storili.

Kako pa to, se boste vprašali. To je zelo enostavno. Stroški

(Nadaljevanje na 3. strani)

Takole je v četrtek dopoldne v rotacijski strojnici tiskarne »Ljudske pravice«, kjer tiskajo naš list. Strojnik Lojze Hartman ima veliko opraviti, da je list lično in pravočasno tiskan.

O ČEM SO RAZPRAVLJALI NA OBČNEM ZBORU PODRUŽNICE »LITOSTROJA«

TRDNEJŠA JE VEZ med organi delavskega upravljanja in delavci

Občnega zbora so se udeležili predsednik Izvršnega sveta LRS tovariš Boris Kraigher, predsednik Zveze sindikatov za Slovenijo tovariš Janko Rudolf in sekretar Okrajnega komiteja ZKS za Ljubljano in okolico tovariš Janez Vipotnik

Večkrat slišimo, da napravijo naši delavci danes manj kot pred vojno in da je v tem razlog za sorazmerno nizko življenjsko raven pri nas. Obseg proizvodnje je danes sicer mnogo večji in delavci se trudijo, toda storilnost dela le ni taka, kot bi si želeli. Eden izmed vzrokov je prav gotovo v tem, da je naša industrija še mlada in da imamo sorazmerno majhne proizvodne izkušnje. V veliki meri pa to zavisi od organizacije dela v tovarni. O tem so govorili med drugim na občnem zboru sindikalne podružnice Litostroja, ki je bil preteklo nedeljo.

Prav gotovo je težko organizirati delo v tovarni z individualno proizvodnjo kot je to Litostroj. V livarni lahko odložijo tudi najbolj komplicirane kose, ki se jih po drugih tovarnah branijo na vse kriplje. Seveda je takšno delo precej tvegano in se včasih tudi kaj pokvari. Vse to pa povzroča zelo visoko režijo in proizvodnja je, razumljivo, draga. Primanjkuje jim kvalificiranih delavcev, da bi lahko stroje polno izkoristili tudi v drugi izmeni. No, pa če bi jih tudi dobili, nimajo dovolj stanovanj. Za prvo silo bi jih bilo treba zgraditi kakih 500.

Kljub vsemu temu so v Litostroju ta leta že močno napredovali. Izdelki so boljši in tudi dobavnih rokov ne zamujajo več toliko. Prvo naročilo žerjavov za Indijo so kljub velikim težavam dokončali celo pred rokom. Žerjavi so bili dobre kvalitete in so litostrojčani želi za svoje delo vse priznanje. Izkazalo se je, da je Litostroj s svojo kvaliteto že sposoben konkurirati tudi tujim tvrdkam.

Na lanskoletnem občnem zboru so ugotovili, da se delavsko upravljanje še ni prav uveljavilo. Zato so se sindikalni odborniki močno trudili in so o tem razpravljali skoraj na vsaki seji tovarniškega odbora. Na njihovo pobudo so ustanovili obratne delavske svete, s čimer je bila usposobljena tesnejša vez med organi delavskega upravljanja in člani kolektiva. Če se bodo ti sveti še močneje uveljavili in še odložneje posegli v gospodarjenje, tud sindikalnih odborov ni bil zuman ter bo to eden izmed največjih uspehov sindikalne organizacije Litostroja.

Poglavje zase so v Litostroju obratne nezgode, ki jih je bilo kljub večji pazljivosti in skrbi več kot druga leta. Lani je bilo 610 nezgod in so zaradi njih izgubili 63.312 delovnih ur. Najpogostejše so nesreče med mladimi delavci, saj je skoraj tretjina ponesrečenec mlajša od 20 let. Iz tega se da sklepati, da je premajhna delovna izkušnost in morda tudi nepoučenost vzrok tolikim nezgodam. V podjetju imajo obratno ambulanto z dvema zdravnikoma, ki delata v tovarni skoraj vse dan. Za osebno zaščito, mleko, kavo itd. so zdali lani blizu 14 milijonov dinarjev. Nujno pa bo treba sestaviti še pravilnik za mojstre, da bodo jasnejše njihove dolžnosti pri skrbi za zdravje njim podrejenih delavcev.

Precejšen del razprave je bil posvečen nagrajevanju delavcev po učinku. K besedi sta se oglašala tudi Janko Rudolf in Boris Kraigher, ki sta poudarila, da je od pravilnega nagrajevanja, ki naj vzpodbuja delavce k večji storilnosti, odvisna tudi naša življenjska raven.

Z OBČNEGA ZBORA ŽELEZNIČARJEV V BOHINJSKI BISTRICI

POGLAVITNO: KOMUNA

Predzadnji dan januarja smo imeli železničarji Bohinjske Bistrice občni zbor sindikalne podružnice. Obnemem smo proslavljali desetletnico njene ustanovitve. Poročila so bila sicer bolj skromna kljub temu, da stari odbor lani ni ravno spal, saj si je precej prizadeval, da bi izpolnil svoje naloge. Razprava se je sukala v glavnem okrog komun in nalogah sindikata s tem v zvezi. Na občni zbor smo povabili tudi predsednika Socialistične zveze iz Srednje vasi tovariša Arha, prišel pa je tudi odbornik jese-niškega sindikalnega sveta tovariš Kunšič, ki sta nam povedala marsikaj o bodočem razvoju in delu komun. Po razpravi lahko sklepamo, da se delavci močno zanimajo za te zadeve in da si od njih veliko obetajo.

Seveda so prišle na dan tudi take stvari, ki nas železničarje v Bohinjskem kotu posebno teže. Gre za režijski pravilnik, po katerem ima upokojenec pravico do štirih režijskih kart na leto šele po 15 letih službe in za tržne kar-

Preklic sindikalnih knjižic

Sindikalna knjižico je izgubila in jo proglasila za neveljavno Tončka Henigman, Ljubljana, Soteska 4. Sindikalna podružnica kurilnice občin delavcev in namestencev Juroslava proglašala za neveljavne izgubljene sindikalne knjižice za naslednje svoje člane: Cepuš Franc, št. izk. 109329; Bališ Anton, št. 4220; Perko-vič Rudi, št. 105585; Krasovec Alojz, št. 109346; Močnik Angela, št. 151536; Franek Karmik. Sindikalna podružnica »Korosarje« iz Ljubljane preklicuje sindikalne knjižice za naslednje svoje člane: Lederer Jože, Dob 28; Jamnik Ladislav, Ljubljana, Medvedova 36; Leben Ivan, Dvor 14; Jelenc Aleš, Ljubljana, Ambrožev trg 10; Raduha Ciril, Ljubljana, Celovška 134; Prešiček Ivan, Št. Vid 51; Gantar Franc, Valburga 35 pri Kranju.

63.312 delovnih ur. Najpogostejše so nesreče med mladimi delavci, saj je skoraj tretjina ponesrečenec mlajša od 20 let. Iz tega se da sklepati, da je premajhna delovna izkušnost in morda tudi nepoučenost vzrok tolikim nezgodam. V podjetju imajo obratno ambulanto z dvema zdravnikoma, ki delata v tovarni skoraj vse dan. Za osebno zaščito, mleko, kavo itd. so zdali lani blizu 14 milijonov dinarjev. Nujno pa bo treba sestaviti še pravilnik za mojstre, da bodo jasnejše njihove dolžnosti pri skrbi za zdravje njim podrejenih delavcev.

Precejšen del razprave je bil posvečen nagrajevanju delavcev po učinku. K besedi sta se oglašala tudi Janko Rudolf in Boris Kraigher, ki sta poudarila, da je od pravilnega nagrajevanja, ki naj vzpodbuja delavce k večji storilnosti, odvisna tudi naša življenjska raven.

Precejšen del razprave je bil posvečen nagrajevanju delavcev po učinku. K besedi sta se oglašala tudi Janko Rudolf in Boris Kraigher, ki sta poudarila, da je od pravilnega nagrajevanja, ki naj vzpodbuja delavce k večji storilnosti, odvisna tudi naša življenjska raven.

Precejšen del razprave je bil posvečen nagrajevanju delavcev po učinku. K besedi sta se oglašala tudi Janko Rudolf in Boris Kraigher, ki sta poudarila, da je od pravilnega nagrajevanja, ki naj vzpodbuja delavce k večji storilnosti, odvisna tudi naša življenjska raven.

Precejšen del razprave je bil posvečen nagrajevanju delavcev po učinku. K besedi sta se oglašala tudi Janko Rudolf in Boris Kraigher, ki sta poudarila, da je od pravilnega nagrajevanja, ki naj vzpodbuja delavce k večji storilnosti, odvisna tudi naša življenjska raven.

Precejšen del razprave je bil posvečen nagrajevanju delavcev po učinku. K besedi sta se oglašala tudi Janko Rudolf in Boris Kraigher, ki sta poudarila, da je od pravilnega nagrajevanja, ki naj vzpodbuja delavce k večji storilnosti, odvisna tudi naša življenjska raven.

OBČNI ZBOR PODRUŽNICE DELAVNICE ŽELEZNIŠKIH VOZIL »BORIS KIDRIČ« V MARIBORU JE BIL VELIKO ZBOROVANJE

Letošnji začetek občnega zbora sindikalne podružnice Delavnice železniških vozil »Boris Kidrič« v Mariboru je bil slavnostnejši kot druga leta. Na uvod je godba na pihala »Angel Besednjak« zalajala državno himno, pesniki DFD »Svobode« pa je zapel pozdravno pesem. Občnega zbora sta se med drugimi gosti udeležila še podpredsednik MLO tovariš Rant in tajnik Republiškega odbora sindikata železničarjev tovariš Pirnat.

Ce začnem pri članarini, lahko rečem, da so naši člani precej redni plačniki, saj jih 94% redno plačuje članarino. Izmed komisij, ki jih je lani ustanovil izvršni odbor podružnice, sta bili najdelavnejši tarifna komisija in komisija za higiensko tehnično zaščito. Najboljši sindikalni odbor pa je bil lani odbor orodjarne. Slede mu: »potniški«, »montaža«, »mehaniki« itd. Občni zbor je med drugim ugotovil, da je prejšnji odbor malce pre-mač skrbel za ekonomsko vzgojo članov, čemur se bo moral letošnji bolj posvetiti. Zalostno je, da smo imeli lani v svoji sredi tudi nekaj takih, ki nam niso delali časti. Seveda smo sedaj podvezli vrsto ukrepov, da bi do kraje več ne prišlo in upamo, da se nam bo to posrečilo. Pri nas imamo tudi komisijo za dvig proizvodnje. Le-ta je dobila lani precej predlogov za izboljšanje proizvodnega procesa. Skupno je podelila za 143.000 dinarjev nagrad. Med predlogi zasluži posebno mesto priprava

SEMINARJI O TARIFNI POLITIKI. — Okrajni sindikalni svet Koper je prejšnji teden priredil več seminarjev o tarifni politiki. Taki seminarji so bili v Kopru, Izoli in Portorožu. Za seminarje je vodilo med sindikalnimi odborniki kopskega okraja veliko zanimanje in so se ga udeležili v velikem številu.

OSS ČRNOMELJ. Na zadnji seji sindikalnega sveta so med drugim razpravljali tudi o statističnem popisu Izvolili so posebno tričlansko komisijo ki bo posebej skrbela za popis sindikalnih organizacij v zvezi s pismom Republiškega sveta.

SINDIKAT KOVINARJEV SLOVENIJE se je na predlog elektrika-rov Spodnje Avstrije dogovoril, da bodo izmenjali več delegacij. Spodnjeavstrijski elektrika-ri bodo bržčas obiskali soške, savske in dravske elektrarne.

SINDIKAT USNJARJEV SLOVENIJE bo sodeloval pri potrjevanju tarifnih pravilnikov, kot so to sklenili na zadnji seji predsedstva, za naslednja podjetja: »Konus«, Slovenske Konjice, usnjarni v Šoštanju in Vrhniki, tovarne čevljev »Peko«, Trzin, »Tokos«, Domžale in »Sava«, Kranj.

2818 NEORGANIZIRANIH RUDARJEV. Na zadnji seji Republiškega odbora sindikata rudarjev so, ko so razpravljali o občnih zbiorih, ugotovili, da je po statističnih podatkih podružnic neorganiziranih rudarjev 1820, po prodanih članskih znamkah pa kar 2818.

PRIROČNIK POTREBUJEMO! Na eni izmed sej konjskega sindikalnega sveta so prišli na misel, da bi bilo zelo koristno, če bi nekdo zbral vse važnejše predpise o plačnem sistemu in tarifnih pravilnikih ter jih izdal v skupni brošuri. Menda tako brošuro za pripravlja uredništvo »Gospodarskega vestnika«.

PRVE VOLITVE DELAVSKEGA SVETA. Delovni kolektiv gostinskega podjetja »Vino Koper« v Ljubljani si je te dni izvolil svoje prve organe delavskega upravljanja. Sedaj je namreč ta gostinski obrat postal samostojno podjetje. — A. Z.

Delavnice avtopodjetja »Slavnik« so moderno opremljene

SINDIKALNA PODRUŽNICA AVTOPODJETJA »SLAVNIK«

POZIVA NA TEKMOVANJE

Na zadnji seji izvršnega odbora sindikalne podružnice avtopodjetja »Slavnik« v Kopru so se posebej pomenili o svojem glasilu »Delavski enotnosti«. Sklenili so, da se bodo odborniki na prihodnjem zasedanju delavskega sveta zavzeli za to, da se vsak član delavskega sveta naroči na »Delavsko enotnost«. Izvršni odbor namreč meni, da ne more biti dober upravljaev, če se sproti ne seznanja z gospodarskimi predpisi, z izkušnjami drugih delovnih kolektivov v upravljanju in z gospodarjenjem sploh, kar vse posreduje »Delavska enotnost«. Istočasno so napovedali tekmovanje naslednjim delovnim kolektivom iz kopskega okraja: »Arrigoni«, »Ampelea«, »Solinec«, »Piranska ladjedelnica«, »Salveti«, »Bor«, »Gradbenik«, rudnik Sečovelje in »Prvi maj«. Tekmovali bodo v tem, kateri kolektiv bo imel večji odstotek članov. naročenih na »Delavsko enotnost«. Pobudo delovnega kolektiva podjetja »Slavnik« iz Kopravnadve prisrčno pozdravljamo in smo prepričani, da se bodo ti kolektivi odzvali njegovemu pozivu.

O OBČNIH ZBORIH PODRUŽNIC NA PODROČJU KONJSKEGA SINDIKALNEGA SVETA

BOLJE IN TEMELJITEJE

Občni zbori sindikalnih podružnic na področju sindikalnega sveta Slovenske Konjice so že končani. S tem smo uresničili sklep plenarnega zasedanja sindikalnega sveta, da bodo občni zbori končani do 6. februarja. Pregled poročil odbornikov, udeležbe članstva in razprav kaže dokaj zadovoljivo delo večine odborov v lanskem letu. V poročilih se odborniki niso omejevali le na ozke organizacijske naloge podružnic ali podjetij, marveč so se skoraj povsod dotaknili še važnejših domačih, političnih in gospodarskih dogajanj, zlasti pa ustanavljanja komun. V večjih industrijskih podjetjih so poročali še predsedniki delavskih svetov in uprav-

OBČNI ZBOR PODRUŽNICE ŽELEZARNE V MUTI

Delovni dogovor kolektiva

Ko je tovarniška godba na pihala odigrala nekaj koracnic, se je začel v tovarni poljedelskega orodja in livarni Muta občni zbor sindikalne podružnice. Manj so se delavci že pred dobro pripravili. Na sestankih so se pomenili o delu izvršnega odbora ter delavskih organih upravljanja. Takrat so tudi sestavili kandidatsko listo za nov izvršni in nadzorni odbor podružnice. Sam občni zbor je bil v nedeljo 6. februarja. Poročali so predsednik tajnik in blaginje sindikalne podružnice posebej pa še delovni inšpektor Rudolf Stalekar. Na občnem zboru so se dogovorili, da bo novi odbor bolj skrbel za dvig delovne zvesti, aktivno sodeloval pri sestavljanju tarifnega pravilnika in norm ter skrbel za dvig življenjske ravni članstva. Zlasti svečeno nameravajo proslaviti desetletnico osvoboditve in občinski praznik. Kolektiv je obljubil, da bo po svojih močeh pomagal zgraditi spomenik padlim borcem na Pernicah. Nado Zadnikar

PISMO NAŠEGA ZAUPNIKA IZ KOČEVJA

Naš občni zbor

Ko so me na zadnjem občnem zboru naše podružnice o sestavljanju v Kočevju izvolili za zaupnika »Delavske enotnosti«, so mi rekli, da bom moral pridobivati naročnike in jim dejati: »Nak! Ne boste me! Tej reči čisto zares nisem kos, ker mora biti za tak posebni človek resen. Jaz pa »resnost« sovražim. Niso mi dali miru. Z dviganjem rok so mi tako grozili, da sem mislil, da bo zdaj zanj po meni. »Pa naj bolj sem so vdal. Poskusil bom, če lahko kaj napravim in če se mi bo posrečilo, da boste to tudi objavili v vašem listu. Drugič vam bom opisal, kako je šel naš dobri častnik Niko z aktivno po gramoz v Kočevje Srečal ga je nadzornik in ga vprašal: »O, kam pa kam, Niko! No, Niko se ni dal uganiti. Po gramozu grem, tovariš nadzornik, da bom luknje filikal!« In veste, od tistega časa ni več manjkalo gramozna na cesti. No, sedaj sam pa povem tisto, za radi česar sem se pravzaprav spravil k pisanju. Pazil bom, da ne bom spet kakšnega »kozla ustrelil«. Pretekli teden, drugega februarja, je bil občni zbor kočevskih častiarjev. Ker smo »okrajnje in re-publiški« čestiarji istih misli, smo se oboji udeležili volitev. Obiskala sta nas še tovarišica iz tehnične sekcije »Ograda« iz Novega mesta in okrajni sekretar za notranje zadeve tovariš Šobar. Naš predsednik Janez Vršnik je opisal razne naše težave in delo v lanskem letu. Med drugim je tudi

nih odborov o gospodarjenju podjetja. O delu družbenih organov upravljanja, kot so na primer zbori proizvajalcev, skupščine socialnega zavarovanja itd. pa so se posebej govorili njihovi odborniki. Vse to je dalo zelo široko sliko dela, istočasno pa tudi obilo gradiva, o katerem so člani lahko razpravljali.

Udeležba občnih zborov je potrdila, da se večina članov zaveda velikega pomena in vloge svoje organizacije. V nekaterih podružnicah, kjer zaradi narave dela (Konus, TKO Zreče, LIP in še nekatere druge) niso mogli imeti občnega zbora na delav-niški, je bila udeležba kljub temu od 65 do 90%. To je še tembolj razveseljivo, ker se prav v teh podjetjih veliko delavcev vozi na delo z vlakom ali avtobusom. Posebej je treba omeniti gozdne delavce iz Konjic, ki imajo svoja delovna mesta raztresena po precejšnjem delu Pohorja in Konjske gore. Toda na občnem zboru so se zbrali v velikem številu. Podobno je bilo še pri gradbenem podjetju, kmetijskih združenj v Zrečah in nekaterih drugih podružnicah. Volitve so ponekod (v Konusu) izvedli nekaj dni kasneje, da je lahko vsak član opravil svojo sindikalno dolžnost.

Siroka in sproščena razprava je na večini občnih zborov v marsičem dopolnila poročila odbornikov, istočasno pa pokazala na nekatere slabe strani dela sindikalnih odborov ali organov upravljanja. Tako so na primer na občnem zboru gradbenega podjetja grajali enega izmed članov delavskega sveta, ki na gradbišču, kjer dela, delavcem ni poročal o tem, kar je razpravjal in sklepal delavski svet. Povedali so tudi, da so zlasti v oddaljenih gradbiščih le malokrat videli podružnične odbornike. Predlagali so, da bi morali biti sindikalni zaupniki bolj seznanjeni z delom organizacije. V tovarni usnja Konus so ugotovili, da so sindikalni zaupniki v glavnem le pobirali članarino in da so bili le obveščevalci, dosti manj pa so skrbeli za ostale

zlasti politične, gospodarske in socialne naloge. V usnjarskem Remontarju so grajali nekateri nepravilnosti v tarifnem pravilniku in izplačevanju. Člani podružnice na državnem posestvu so se zlasti zanimali za določilo novega zakona o socialnem zavarovanju in za sedanje naloge sindikatov. Na tem občnem zboru so tudi ugotovili, da so pridobili lani precej novih naročnikov za Delavsko enotnost. Na občnih zbiorih je sodelovalo tudi več ljudskih poslancev (tov. Tavčar, Grešak in drugi), ki so pojasnjevali različne ukrepe in zakone. Na sploh pa lahko rečemo, da so se vodilni odborniki strokovnih sindikatov občnih zborov sorazmerno malo udeleževali.

V tovarni usnja Konus so predlagali, naj bi zbrala podružnica vse gradivo o delu, ki ga je opravila v zadnjih desetih letih. Zbral naj bi tudi podatke o prvih začetkih dela organov delavskega upravljanja. Vse to naj bi se ohranilo kot zgodovinsko gradivo.

V nove odbore so člani že na predvidljivih konferencah predlagali dobre člane, med katerimi je več ljudskih poslancev in odbornikov z bogatimi izkušnjami. Ti so porok, da bodo sklepi občnih zborov v celoti izvršeni.

V drugi polovici februarja bo še skupščina sindikalnega sveta, ki bo izvolila sindikalno vodstvo bodočega konjskega komun.

OB ROBUDOGODKOV

IZGUBLJENA BITKA

Zapisano med dvajseto in enaindvajseto francosko vlado

Po objavi rezultatov glasovanja se na govorniškem odru pojavi Mendès-France. Bled je, razburjen, govori hoče, a parlament hrumi, poslanci ropotajo s stoli, živijo in vzklikajo: »Razprava je končana! Vlade ni več!« Vi podpihujete javnost! To je fašizem! Čeprav ga nihče ne poveri o Francije, o nalogah bodoče vlade, in ob koncu vzklikne: »Zivela Francija!« Socialisti ploskajo, poslanci drugih skupin pa zasmehujejo Mendès-France in polni sovražstva kriče na moža, ki so ga nekoli imenovali »zadnja nada Francije«.

Tiha marseljska se zaslisi s klopi ljudskih republikancev in dvorana se prazni... Mendès-France je postal krmar Francije 18. junija preteklega leta. Za njegovo, dvajseto povojno francosko vlado, je glasovalo 419 poslancev, proti pa je 47. Nobenega ministrskega predsednika še ni francoska zbornica tako močno podprla. Toda ta podpora je bila preveč lepa, da bi bila iskrena in prevelika, da bi bila solidna. Bila je izraz zagate, v kateri se je tedaj znašla Francija, v njej je bilo malo iskrenosti in veliko škodoželjnih želja, da bi Mendès-France koncil pred težko stvaritvijo, postal majhen in nikomur škodljiv. Tiste dni so Francijo pretresale težke krize. To so bili dnevi Dien Bien Fuja in porazov francoskih čet v Indokini, uporov kolonialnih narodov Severne Afrike, dnevi Evropske obrambne skupnosti in nemškega strahu, stank in grozečega mrmranja v notranjosti dežele. Mendès-France pa je odločno prijel v roke krmlo države. Najprej je prejel prečni položaj Francije v Indokini in sklenil nasprotno stranko kompromis, ki je pripeljal do premirja in do razdelitve Vietnama. Sedemletna morija v Indokini je bila končana in Mendès je čez noč postal slaven. Potem je odšel v Tunis, obljubil Tu-

nizijem notranjo avtonomijo v okviru Francoske unije in s to modro državniško gesto iznenadil vse svet. Po rešitvi indokitajskega vprašanja je postala Severna Afrika največji problem današnje Francije. Narodni v Tunisu, Alžiru, Maroku so zahtevali svobodo in neodvisnost, in na francoski nasilje so odgovorili z oboževnim uporom. Tunizijski felahi so v nekaj mesecih postali pravcata armada. V Maroku je vsak dan padlo nekaj Francozov in njihovih prijateljev. V Alžiru je kipele in nacionalne sile so pripravljale vstajo. Tunizijec je hotel pomiriti te narode. Tunizijec je notranjo avtonomijo, Marokanec in Alžirca pa z nekaterimi koreninimi reformami. Po obisku v Tunisu so se začela francosko-tunizijska pogajanja, ki so trajala z nekaterimi krajšimi presledki vse do sedanje vladne krize. Mendès se je ukvarjal z drugimi problemi; ves se je posvetil Evropski obrambni skupnosti, pariškemu sporazumu, Sarru, novi Zahodnoevropski uniji, ki je nastala po razpadu EOS; potoval je v London, v Washington, Rim in Nemčijo. Na vsak način je hotel urediti odnose Francije do Evrope in predvsem do Nemčije, Amerike in Anglije. Ukvarjal se je tudi z nekaterimi notranji vprašanji, pripravil načrte za gospodarsko ter socialno reformo dežele, Severno Afriko pa je prepustil svojim sodelavcem, ki so pogajanja zavlačevali. In tako se je zgodilo, da so v severnoafriških pokrajinah ponovno izbruhnili upori, demonstracije in nemiri. V Tunisu, kjer so uporniki, ki so verjeli francoskim obljubam, odložili orožje, so ponovno ustanovili oboževne skupine, ki so napadale francoske postojanke. V Alžiru je izbruhnila vstaja. Nekaj tisoč domaćinov je odšlo v hribe in proti njim se že več mesecev brezuspešno vojskuje 70.000 francoskih vojakov. V Maroku so ljudje demonstrirali in ubijali Francoze. Mendès-France pa je sam vzel v roke

za električno gretje bandažev, ki jo je skonstruiral ing. Lukačič. Vendar bi bilo zaželeno, da bi predloge za izboljšanje proizvodnje bolj upoštevali ter racionalizatorje in novatorje primerneje nagrajevali. Na pobudo prejšnjega izvršnega odbora je delavski svet sklenil ustanoviti v podjetju obratno kuhinjo. Čimer bo pomagano zlasti samecem in tistim, ki se vozijo od daleč. Bolnikov je bilo lani pri nas precej, saj je bilo kar 3608 bolezenskih primerov, zaradi česar smo izgubili proizvodnje v vrednosti 111.210,40 dinarjev! Naj še omenim, da deluje v »Svobodi« 230 članov našega kolektiva, da je naš center predvojaške vzgoje prvi v Mariboru in najboljši v domovini, da so prostovoljni gasilci zelo delavni, da je klub Ljudske tehnike napravil 7 protipov strojev za industrijo in kmetijstvo v vrednosti 1.234,000 dinarjev in da je blaginja vzajemne pomoči veliko pomagala delavcem. Posebej naj še povem, da je imel 300 naročnikov »Delavske enotnosti« vsak kot lani.

Vse to so stvari, o katerih je bilo govora v poročilih na občnem zboru. Po živahni razpravi smo naročili novim odbornikom, da posebej skrbijo, da se bo še več članov naročilo na »Delavsko enotnost« in Prešernovo knjižnico, da bo kulturni dom »Tabor« čimprej dograjen in da se bodo morali sindikalni odborniki še bolj seznanjati s problemi gospodarstva in delavskega upravljanja. Srečko Rubin

OB ROBUDOGODKOV

IZGUBLJENA BITKA

Zapisano med dvajseto in enaindvajseto francosko vlado

severnoafriški problem, dvakrat stopil pred parlament in zahteval zaupnico in obakrat je parlament podprl njegove napore za ureditev odnosov med Francijo in afriškimi kolonialnimi narodi. Francosko-tunizijska pogajanja so se bližala uspešnemu koncu in Mendès je tretjič stal pred zbornico. Tedaj pa je večina v parlamentu zaglala vik in krik in dvajsete povojna francoska vlada je padla. Parlamentarna razprava o Severni Afriki pa je bila le zadnje dejanje drame, ki so jo že več mesecev igrali za kulisami francoskega parlamenta. Mendès je delal in mislil na Francijo, razne struje profesionalnih politikov in parlamentu, ki so jim škodovali predsedniški uspehi in načrta, pa so zbrale svoje moči, se združevale in pripravljale na zadnji udarec. Parlamentarno večino, ki je vrgla dvajseto vlado, je družilo le skupno sovražstvo do Mendès-France in njegovega dela. Nekateri so bili nezadovoljni z njegovo rešitvijo indokitajskega vprašanja, drugi so mu očitali, da je razbil EOS, da je pomagal ustanoviti Zahodnoevropsko unijo in omogočil nemško oboževitve; nekateri so se ball njegovih napovedanih gospodarskih in socialnih reform, drugi njegovih reform v Severni Afriki, številni poslanci so mu očitali, da ni uspel zblížiti Moskve in Washingtona, in vse mu temu je treba pristeti še osebno sovražstvo in zavist zaradi uspehov. Popularnost Mendès-France je med francoskim ljudstvom nenehno rasla. Toda kolikor trdnjeje so bili njegove pozicije v francoskem narodu, toliko slabše je stal v parlamentu. Tako je pač v deželah klasične meščanske parlamentarne demokracije. Parlamentu so skupine poklicanih politikov s povsem osebnimi koristimi in kapricami, ki potrebujejo narod le ob volitvah. Mendès pa je bolj mislil na ljudstvo, kot na parlament, in pokušal je vladati direktno v parlamentu in čisto tudi proti njemu.

Mendès-France v francoskem parlamentu

Kolikokrat so mu očitali, da stepta pravice parlamenta! Bala so se, da bi pridobil med preprostimi ljudmi preveč simpatij, in pridobil bi jih bil, če bi se odločneje zavzel za gospodarske in socialne reforme. Odkriti nasprotniki Mendès-France so bili zbrani v treh večjih skupinah: Ljudski republikanci (Kierikalci), ki so bili takoj po vojni zelo močni, saj so pri volitvah dobili pet in pol milijona glasov. Toda počasi je siva vsakdanjost zamagljala njihov ideal pravične države in svobode zasebne lastnine, in tako se je zgodilo, da so izgubili tri milijone glasov in 60 mandatov. Edino oporišče jim je ostalo v francoski zunanji politiki, toda tudi to oporišče jim je Mendès porušil. »Neodvisne« skupine, v katerih so najbolj konservativni zastopniki velikega kapitala. Vlada Mendès-France je bila za njihove pojme preveč leva in se je preveč naslanjala na socialiste. Informatorjevi, ki so v začetku podprli vlado, čeprav je Mendès nasprotoval tej podpori, po radikaciji partijskih sporazumov pa so nanadaj vlado še huje kot prejšnje vlade, in niso

Za delavce gre

V tovarni emajlirane posode v Celju bodo odprli delavsko restavracijo. — Za delavce tovarne tehtnic, »SAD« in lesnoindustrijskega podjetja bodo odprli menzo v Gaberjih. — Topli obroki hrane v tovarni emajlirane posode

Pred meseci je bila v Celju ustanovljena posebna komisija, ki je imela nalogo pregledati, kakšne so možnosti za ustanovitev delavskih restavracij.

Komisija je ugotovila, da je treba odpreti tako restavracijo v Tovarni emajlirane posode, ki je največje podjetje v Celju. Na osnovi izkušenj te restavracije naj bi odprli restavracije še drugje. Komisija je tudi ugotovila, da bo mogoče z različnimi olajšavami v marsičem izboljšati delavsko prehrano, da bo izdatnejša in cenejša.

Tudi v sosednjem Gaberju bodo ustanovili tako restavracijo, in sicer v sedanji restavraciji »Svobodec«. Tu se bodo hranili delavci tovarne tehtnic, Sad in Lesnoindustrijskega podjetja.

V Celju bi kazalo odpreti posebno kuhinjo, v kateri bi se kuhalo za zaposlene družine, ki bi nosile hrano domov. Ker bi za tako kuhinjo ne potrebovali dosti osebja, bi bilo mogoče hrano precej poceniti. Hrana naj bi ne bila v nobeni delavski restavraciji dražja kot 3000 dinarjev.

V Tovarni emajlirane posode se delavci zelo ogrevajo za delitev toplega obroka hrane v času odmora. Vodstvo podjetja je sestavilo približen izračun, ki kaže, da bi tak obrok ne bil predrag. Fižolova juha s kruhom bi stala na primer 20,50, grahova juha 23,50, kisla juha 23,50 dinarjev itd. Povprečno bi stal obrok 26 dinarjev, če bi se hranilo najmanj 100 ljudi in bi bilo pri kuhi zaposlenih le troje ljudi. Topli obrok bi delili štirikrat na dan.

POMEMBEN JUBILEJ V CELJU

110 let celjskega zlatarstva

Celjski zlatarji praznujejo letos 110-letnico obstoja te obrti v Celju. Prvzaprav to niti ni obrt, niti ni industrija. Še najbolj prav bi uganili, če bi rekli, da je to umetna obrt.

V zlatarni dela danes 140 ljudi. Med njimi je 97 kvalificiranih delavcev, pravih mojstrov svoje stroke, in 16 vajencev. To pomeni, da se močno trudijo, da bi mladim ljudem posredovali svoje znanje, ljudem, ki naj bi ohranili sloves celjskih zlatarjev. Malokdo namreč ve, da je bila celjska zlatarna pred prvo svetovno vojno največje podjetje te vrste v Avstriji in da je tudi danes med največjimi v Evropi. Svoje izdelke prodajajo razen v Evropi še v Latinski Ameriki, ZDA in Kanado, zadnje čase pa tudi na Bližnji Vzhod.

Celjskim zlatarjem ob tem pomembnem jubileju iskreno čestitamo.

EKONOMISTOV MANJKA

V Kranju nameravajo na novo ustanoviti srednjo ekonomsko šolo

Lami so v Kranju ukimili srednjo ekonomsko šolo. Strokovnjaki so namreč menili, da bo v letu 1954—1956 pri nas kadra s srednjo ekonomsko izobrazbo preveč.

Vendar se je pokazalo naspotno. Kadra ni preveč, marveč občutno premalo. Lami je Gospodarski svet Okrajnega ljudskega odbora v Kranju pregledal stanje po vseh podjetjih in ugotovil, da ima blizu 800 tovarišev, ki so uslužbeni kot komercialisti in podobno, le 230 osnovnošolsko izobrazbo, 425 nižjo srednjo šolo, popolno srednjo šolo le 77 tovarišev, 14 pa jih je dokončalo visoko šolo.

Zaradi tega sta Svet za kulturo in prosveto in Svet za gospodarstvo pri okrajnem ljudskem odboru sklenila predlagati Republikemu svetu za prosveto in kulturo ustanovitev srednje ekonomske šole v Kranju. Razen tega nameravajo v prihodnjem šolskem letu ustanoviti dvoletno večerno

ekonomsko šolo, katero naj bi obiskovali predvsem tisti, ki že sedaj delajo kot komercialisti po podjetjih, pa za to delo nimajo potrebne šolske izobrazbe.

RODITELJSKI SESTANEK NA LJUBLJANSKI VAJENIŠKI ŠOLI

KJE SO VZROKI?

V prvem šolskem polletju je bilo 1800 neopravičenih izostankov. — Izostajajo predvsem učenci zasebnih obrtnikov

Minuli teden je bil na ljubljanski Vajeniški šoli roditeljski sestanek. Učiteljski vajeniške šole so seznanjali starše z uspehi njihovih sinov in hčera pri teoretičnem pouku. Večji del vajencev ima deljen pouk, in sicer dvakrat tedensko; učenci grafične stroke

pa imajo strnjen pouk, ki traja letno tri mesece.

V obrtni šoli je bilo v prvem šolskem polletju precej izostankov. Največ so izostajali frizerski vajenci in vajenke. Samo v enem letniku je neopravičeno izostalo 414 fantov in deklet. Tudi vajenci

Veličasten je bil pogled s tribune na radostno množico Rečanov med govorom tovariša Tita

LE DVA VAGONA K »ROGAČANU« BI RADI KOVINARJI IZ STOR

Vsaj to bi lahko napravili

Upravni odbor, delavski svet in izvršni odbor sindikalne družnice Železarne Store imajo

kup opravkov pri razširitvi obratov in dvigu storilnosti dela. Razen tega je še cela vrsta težjih in lažjih zadev, katerih ureditev pa dostikrat ni odvisna le od dobre volje kolektiva.

Da je stanovanjska stiska v Storaх zelo huda, ni treba posebej pripovedovati, saj že vsak ve, da je danes v tej tovarni zaposlenih desetkrat več delavcev kot pred vojno. Stanovanj pa nismo mogli toliko zgraditi. Zato se delavci vozijo od blizu in daleč, zlasti s severne strani, od Sentjurja do Rogatca. Kajpak je velik naval na vlak. Ta pa pride največkrat iz Celja že tako zaseden, da ne moreš najti prostora. Zato si pač vsak pomaga, kot ve in zna. Obesi se na stopnice, na odbijače in pravo čudo, da še ni prišlo do hudih nesreč. Seveda pa delavce, ki so pravkar prišli z dela vsi prezojena, tudi močno prepriha, in je zato tudi toliko prehladov. To se ponavlja iz leta v leto in vedno več je nejevolje čez železniško upravo.

Menimo, da bi se dalo temu od pomoči že z malo dobre volje. »Rogačanu« naj bi priklučili dva vagona in zadovoljni bi bili.

Upamo, da bodo železničarji upoštevali zadnjo prošnjo sindikata železarne Store in tako pomagali prizadetim delavcem.

V. J.

POMENEK o našem delavskem glasilu

(Nadaljevanje s 1. str.)

za izdajanje lista so namreč znatno večji kot je naročnina. Nas velja en izvod Delavske enotnosti blizu 17 dinarjev, medtem ko znaša naročnina, kot vam je znano, le 10 dinarjev.

Od kod pa krijemo primanjkljaj? Večji del krije ta primanjkljaj Republiški svet, v manjši meri pa nekateri redki sindikalni sveti, ki so pokazali razumevanje in smatrajo list za njihov. (Na primer Ljubljanski sindikalni svet je letos dal v tiskovni sklad Delavske enotnosti 100.000 din. To pa je letos tudi edini primer.) Seveda je ta pomoč dana iz sredstev, ki jih sindikat plačujejo vsi člani. Tako je torej s tem.

Ce pa vemo, koliko prispevajo naši člani za svoj list, je tembolj obojana vredno, da se nekateri sicer nanj naročijo, pozabijo pa nanj, kadar ga je treba plačati.

To nas spravlja v kaj težak položaj. Prav je, da veste, da imamo samo v letu 1953 in 1954 zaostale naročnine točno 3.098.983 dinarjev. Poizkusili smo vse. Vsakega dolžnika smo trikrat terjali, nekateri večje dolžnike smo predali celo advokatu in — nič.

Prepričani smo, da bi se tem težavam, ob podpori vas, dragi bralci, in vseh odborov lahko v precejšnji meri izognili.

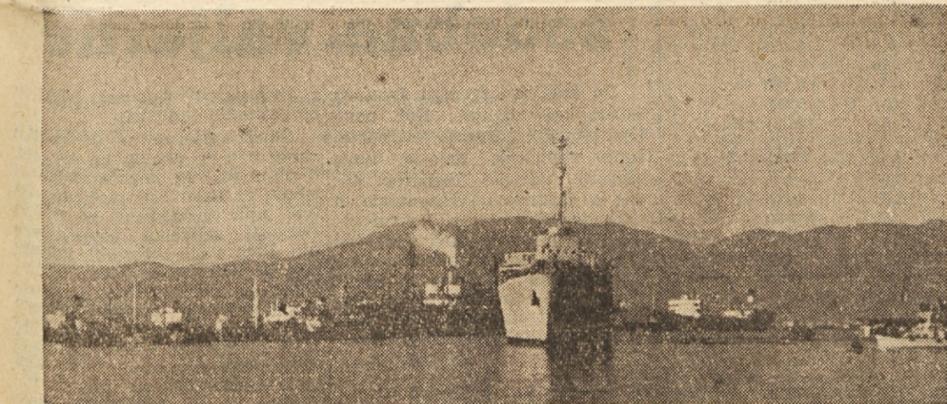
Ponekod so poizkusili na ta način, da so se naročniki domeni, da kar podjetje odvede naročnino naši upravi, brez ozira, ali dobiva list na dom ali tja, kjer je zaposlen. S priložitvijo naročnika odračunavajo od njegovih prejemkov naročnino in jo skupno z ostalimi pošljejo naši upravi. To se je pokazalo kot dobro tudi zato, da ni potrebno vsakemu posebej pošiljati denar, posebno ker mnogi na to pozabijo. Ko pa se nabere naročnina za vse leto, si je res težko odrgati ves znesek naenkrat.

In še nekaj. Danes objavljamo pregled, koliko imamo naročnikov na območjih posameznih okrajnih sindikalnih svetov. Če primerjate število naročnikov s številom članov, boste videli kaj veliko razliko v posameznih okrajih. Naj navedem le primer Celja. Celje mesto ima daleč več članov kot Celje okolica, pa vendar znatno manj naročnikov. Menimo, da je potrebno, da storimo vse, ne da samo vzpostavimo neko sorazmerje, temveč da dvignemo število naročnikov v celoti. Tudi tu je veliko možnosti.

Naj samo navedem eno misel. Mnogi nezaposleni so povsem izgubili zvezo s sindikatom. Ali bi ne kazalo vsakemu, pa četudi še ni bil član sindikata, iz sredstev brezposelnih naročiti list? Prebriral ga bo in se spoznaval z vsem, kar mora delavec vedeti. Ali ne bi bila na ta način bogato naložena sredstva za pomoč brezposelnim, ki leže večkrat na sindikalnih svetih neizkoriščena ali se izkoriščajo v nepravilne namene.

In ali ne bi kazalo sindikalnim organizacijam del svojih sredstev nameniti naročnini Delavske enotnosti za tiste člane, ki še niso spoznali vrednosti svojega glasila? Pa tudi organi delavskega upravljanja naj bi razmislili o tem, da mnogi njihovi člani niso nanj naročeni in da jim seveda prav zato mnoge stvari o naši družbeni stvarnosti niso jasne.

To je nekaj misli, o katerih razmislite tudi vi. Vabimo vas, da pomagate k širjenju našega glasila. Prepričani, da boste po svojih močeh to storili, vas tovariško pozdravljamo.

Končno v domovini! Ladja »Galeb« pluje v reško pristanišče

hoteli podpreti politike, ki bi zagotovila Franciji vsaj nekaj napredka.

Razen teh treh skupin pa so se v naspotnem taboru zbrale še nekatere manjše skupine iz strank vladne koalicije.

Degolisti, ki so sicer vstopili v vladno, so še vedno sanjali o nekdanji francoski veličini in se niso strinjali z reformami v Severni Afriki. Napadali so tudi predsednika vlade zaradi njegovega sodelovanja pri ustanovitvi Zahodnoevropske unije in se niso strinjali z Mendès-Franceovo presojo položaja v Zahodni Evropi, ki terja nemško oborožitev, obenem pa strogo kontrolo te oborožitve.

Radikali, strankarski tovariši Mendès-Francea, so predstavniki francoskega malomeščanstva. To je notranje najbolj neenotna stranka, z najbolj zmehanim programom. Vešah podpira levice, včasih desnice, največkrat pa se razbije na dva ali tri dele. V njenih vrstah se zbirajo mnogi nezadovoljniji z leve in desnice. V rokah francoskih malomeščanov je nešteto delnic podjetij, ki izkoriščajo bogastva v Severni Afriki. René Mayer, eden izmed voditeljev radikalov, je bil na primer zato tako oster nasprotnik vladnih reform v Severni Afriki, ker mu izkoriščanje teh dežel prinaša težke milijone.

Radikali so bili torej zelo slaba podpora vladi Mendès-Francea. Mendès je zahteval enotnost akcije, njegova stranka pa je bila najbolj neenotna, zahteval je brezkompromisno politiko, njegova stranka pa je bila najbolj kompromisarska.

Socialisti, ki so se sicer sprli glede nemške oborožitve, so edini najbolj dosledno zagovarjali Mendès-Francea. Takšen je bil moznik francoskega političnega življenja v času vladavine dvajsete vlade Četrte republike. Ko je Mendès reševal indokitaško in evropsko vprašanje, je nakopal veliko nasprotnikov. Ti so podprli kolonialne gospode, ki so se po indokitaškem porazu že nekoliko opomogli, obenem pa skupinama pa je priskočil na pomoč francoski velekapital. Zanimivo je, da je vlada padla tik pred začetkom izvajanja gospodarskih in socialnih reform.

pom za ozdravljenje, zakaj ti ukrepi bi močno povečali vpliv države v gospodarstvu.

Mendès je nameraval odpraviti subvencije in ozdraviti industrijo z modernizacijo. To pa bi zahtevalo žrtve. Prizadeta bi bila mala podjetja z zastaranim strojnim parkom, reforme pa bi prizadele tudi velika zastarela podjetja, ki so si doslej pridobivala ekstraprofite s kartelnim združevanjem, monopolizmom in drugimi mahinacijami. Zato je razumljivo, da so se proti vsem vladnim načrtom dvignili neodvisni, kot predstavniki velekapitala, ter ljudski republikanci in radikali, kot predstavniki srednjih slojev.

Mendès-France je hotel z modernizacijo industrije in kmetijstva postaviti francosko gospodarstvo na zdrave temelje, znižati cene na domačem tržišču in povečati izvoz. Trgovino, s katero se ukvarja petina Francozov, je nameraval reorganizirati tako, da bi postala posredovalec med proizvajalcem in potrošnikom. S tem bi mnogo trgovcev propadlo in poiskati bi si morali delo drugje. Med nameravanimi Mendèsovimi socialnimi reformami pa so bile najvažnejše: povečanje minimalnih mezd in popolna zaposlitev.

Toda Mendès je čakal in teh reform ni začel izvajati. Najbrž se je kot prist liberalnih nazorov težko odločil za intervencijo države v gospodarstvu in je razmišljal, kako bi to intervencijo čim bolj zmanjšal. To čakanje pa mu je veliko škodovalo. Z izvajanjem takih gospodarskih in socialnih reform bi se bolj prilegnili k sebi socialisti, ki bi morda vstopili v vladno, škodovali ljudskim republikancem, ki se kažejo kot levičarji, pridobil bi si leve struje vseh meščanskih strank. Tako bi ustvaril novo socialno vladno večino, proti kateri informbirjevci ne bi mogli glasovati in ki bi se lahko odločno upirala reakcionarnim strujam.

Mendès je to možnost opustil, in ko je čutil, da se mu majoje tla pod nogami, je hotel vezati stranke nase z razdeljevanjem ministrskih stolčkov. To je bil konec predzadnjega dejanja njegove vladavine.

Zadnje dejanje je bilo kratko. Besede, ki so se izgovarjale med vzkliki ogorčenja in sovraštva, glasovanje, zadnji pozdrav: »živela Francija, marsiljeva, konec.«

In kaj sedaj?

Najprej je nameraval sestaviti vladno desničar Pinau. Ni je mogel. Potem je poizkusil srečo sredinec Pflimlin. Tudi ta je odložil mandat. V ponedeljek se je

spoprijel z vladno krizo socialist Pineau. Njegova nadaljnja usoda je negotova.

Razdelitev sil v francoskem parlamentu je taka, da nobena stranka ni sposobna ustvariti čvrste vladne koalicije. Vsako preveč desničarsko vladno lahko vržejo socialisti s svojimi 105 poslanci, vsako preveč levičarsko pa konservativci, ki imajo 138 poslancev. Sredina (ljudski republikanci, radikali, demokratska socialna unija odpora) ima sicer 183 poslancev, toda sama ne more vladati, niti ne more pridobiti dovolj somišljenikov, da bi vladala z njimi. Degolisti (70 poslancev) uživajo, če parlamentarizem pretresa krize, ker so nasprotniki parlamentarnega sistema; z informbirjevci (98 poslancev) pa nihče noče sodelovati. V tej nenavadno zapleteni parlamentarni situaciji lahko sestavimo novo vladno le s kompromisom med posameznimi strankami, toda vlade,

ki so temeljile na takih kompromisih, niso dolgo živle. Edini izhod bi bila vladna ljudske fronte, ki bi jo podpirale vse napredne struje francoskega političnega življenja. Na to pot bo Francija nekoč morala stopiti.

Te dni rešujejo v Parizu vprašanje: Ali porušiti vse, kar je storil Mendès-France, ali nadaljevati njegovo delo.

Ce bodo sklenili, da bodo porušili delo Mendès-Francea, bodo tvegali v Severni Afriki novo Indokino, povečali nemško-francoski spor, zmanjšali vlogo Francije v mednarodnem pogledu in prepustili francosko gospodarstvo notranjemu gnitju.

Ce pa bodo sklenili, da bodo nadaljevali delo Mendès-Francea, se bodo najno morali ustaviti pri vprašanju, zakaj so vrgli človeka, ki so ga nekoč imenovali »zadnja nada Francije«.

Parizani demonstrirajo proti ponovni oborožitvi Nemčije

Gmotni interes slehernega delavca za napredek proizvodnosti je

predpogoj za napredek

(Nadaljevanje s 1. strani)

šini tarifne postavke za svoje delovno mesto (ki se sme gibati na ravni lanskoletnih obračunskih plač), in drugič, da doseže tak delovni učinek, ki odgovarja učinku, s katerim je bil v podjetju dosežen lanskoletni obseg proizvodnje. Tarifne pravilnike, ki so izhodišče za celotno nagrajevanje pa izdelujejo družbeni organi: delavski svet gospodarske organizacije, okrajni ljudski odbor in sindikat. Družbeni organi upravljanja prav tako izdelujejo proizvodne programe. S tem, da družbeni organi odredijo tarifne postavke in izdelujejo proizvodne programe, praktično povsem jasno odredijo okvirje, v katerih potem tehnično vodstvo gospodarske organizacije izračuna norme za določena delovna mesta, operacije in faze dela. Z določilji o normiranju torej niso v ničemer odkrjena pooblastila družbenih organov upravljanja, ampak je tehnično vodstvo samo neposredno zavezano, da tehnično izvede s tarifnim pravilnikom določeno politiko nagrajevanja.

Kako zainteresirati tehnično vodstvo za napredek proizvodnje?

Poleg tega sedanji predpisi o nagrajevanju v gospodarstvu omogočajo premovanje delavcev za izboljšanje organizacije dela, za prihranke pri materialu itd. To določilo je zlasti pomembno za nagrajevanje vodstvenih delavcev v gospodarski organizaciji, katerih delovnega učinka ni mogoče neposredno meriti, ampak se kaže v splošnem gospodarskem postopku: v ravni povprečne storilnosti na enega zaposlenega, v količini porabljenega materiala na enoto proizvoda itd. Gospodarski uspeh gospodarske organizacije je namreč rezultat prizadevanj vseh delavcev, tako tistih, ki neposredno proizvajajo kot tistih, ki proizvodnjo organizirajo, vodijo, usmerjajo itd. Kakor je za delavca na določenem delovnem mestu važno, da je osebnogmotno zainteresiran na tem, da svoje delovne pretnosti čim bolj koristi, tako je za delavca na vodilnem delovnem mestu važno, da je gmotno zainteresiran na tem, da čim bolj racionalno, smotrno organizira, pripravi in usmerja proizvodni proces. Tako stimulacijo uvaja novi sistem nagrajevanja prav s premijami.

Zakaj premije ne izplačujejo iz plačnega sklada?

Ponekje vprašujejo, če je prav, ko gredo vsa izplačila za preko-račne norme v okvir plačnega sklada, da se istčasno sredstva za premovanje izdajajo iz dobička. Nekateri menijo, da je to razlikovanje napačno, ker da je s tem določilom omogočeno izplačevanje norm v celoti, izplačevanje premij pa je odvisno od dobička. Vendar temu ni čisto tako. Delavcu, ki se mu s pravilnikom o normi predpisuje norma, je treba za vse, kolikor je več proizvedel, več plačati. Vrednost dela delavcev, ki organizirajo proizvodnjo, pa se pokaže šele v splošnem uspehu podjetja: v storilnosti, v proizvodnih stroških in podobno. To se pravi v tem, da se podjetju zmanjšajo stroški za plače, za material, za pomožna sredstva na enoto proizvoda. To pa se pokaže šele v dobičku podjetja. Izkazani dobiček podjetja je namreč dokaz, da so norme realne, da so realni normativni, da je organizacija dela dobra. To dokazuje, da organizatorji proizvodnje upravičeno dobe premije, ki jim jih je tudi iz doseženega dobička najprej izplačati. Pri tem ne more biti nobene bojazni, da bi bile premije zaslužene, dobička pa bi ne bilo. Premije so utemeljene le tedaj, če je proizvodnja organizirana tako, da se realne delovne norme in realni proizvodni normativni presegajo, kar ima za logično posledico — dobiček. V primeru, da so norme in normativni nerealno izračunani pa ne gredo po vodi samo premije, ampak podjetje ne realizira niti svojega dohodka in ne more izplačati niti preko-račnih norm v polnem iznosu. Torej je tudi ta bojazen odveč, da bi bile premije zaslužene, sredstev za izplačila pa bi ne bilo na razpolago. Res je prav nasprotno. Sistem premovanja vodstvenih delavcev je tako zasnovan, da je osebnogmotni interes neločljivo povezan z dejanskim gospodarskim uspehom podjetja. V tem smislu tudi organizacija dela, katere sestavni del je nedvomno normiranje, ne

bo več tako bolehalo na administrativnih slabostih kot doslej. Vodstvenim delavcem ne bo več osebno vseeno, s koliko delavci se doseže določeni delovni učinek, kolikšni so stroški dela za izdelavo enote proizvoda in potem, kako so usposobljeni delavci na posameznih delovnih mestih in kako so stimulirani za delo. Odselej bo namreč nemogoče špekulativno povečavati število delavcev, ker bi to nujno znižalo povprečni delovni učinek. Nemogoče bo papirnatno poviševanje kvalifikacij delavcev, ker bodo za boljše in intenzivnejšo proizvodnjo organizatorji nujno terjali delovne večšine in ne papirnata potrdila.

Dve nepravilni težnji

V dosedanjih pripravah za izdelavo norm je opaziti v posameznih gospodarskih organizacijah dve težnji, ki bi ne rodili dobrih sadov, če bi se jim prepuščali pri normiranju dela.

Ponekje bi radi normirali kar na vrat na nos vsa dela v gospodarski organizaciji. Kakorkoli mora biti vse naše prizadevanje usmerjeno v to, da čimprej normiramo vsa dela, ki jih je mogoče meriti po učinku, je vendar treba ravnati pametno in po nekem zapovedstvu. Brezglava hitrica pri tem delu lahko več škoduje kot koristi, kajti nič ni slabšega kot popravljati zavoženo zadevo. Predvsem je svetovati naj v gospodarskih organizacijah najprej temeljito prouče delovna mesta, operacije in faze dela ter dobrih razmislijo o razporeditvi delavcev in njih oceni po kvalifikacijah. Potem naj začno ugotavljati delovni učinek na tistih delovnih mestih, oziroma delih, ki so bistvenega pomena za gospodarsko organizacijo. Šele potem je mogoče iti v šir. Pri tem se moramo varovati vsakega površnega in na hitrijo skrpanega normiranja. Zmotno je namreč misliti, da je mogoče, kar na hitro smotrno normirati vsa dela v gospodarskih organizacijah.

Druga težnja, ki jo je odsvetovati, je želja po šablona, izdelanih vzornih pravilnikih o normah, ki se je precej razširila in ki ji skušajo marsikje tudi ustreči tako da izdelujejo neke norme, točkovne sisteme in podobno. Smoter sedanjega sistema normiranja dela je v tem, da ugotovimo dejanske delovne norme, ki jih gospodarske organizacije izračunajo ter da gremo od teh izračunov na ugotavljanje in uvajanje družbeno povprečnih delovnih norm. Pri tem opravilu je kajpada gospodarskim organizacijam potrebna strokovna pomoč. Toda te pomoči ni razumeti tako, da se na osnovi neklih z vseh vetrov zbranih sistemov merjenja učinka dela in norm skrpa neke povprečne šablonske norme. Tak način pomoči v naših pogojih samo škoduje, ker bo odvrnil gospodarske organizacije od tega, da bi dejansko izračunale svoje norme in bi potem komune in drugi organi lahko dejansko ugotavljali družbeno povprečne norme. Poleg tega pa je nečesto prilerov pokazalo, da v šablonskih normah niso upoštevani pozitivni predpisi o nagrajevanju pri nas.

Pomisleki pri uvajanju norm

Od tu in tam se zoper norme čuje nekatere ugovore. Smisel teh ugovorov, s katerimi nekateri nesprotujejo uvedbi norm, bi se dali reducirati na eno samo temeljno bojazn: čim bomo uvedli norme, bo padla kakovost izdelkov. Seveda pomena tega opozorila ne gre podcenjevati. Razmere na našem tržišču so še vedno take, da gre vsako blago, pa tudi nekoliko slabše kakovosti, v denar. Toda to opozorilo nas ne sme odvrniti od norm, temveč ga moramo pri normiranju neprestano imeti pred očmi. Gre namreč za pojmovanje norme. Nekateri menijo, da je dovolj, če se z normo predpiše količino proizvodov, ki jih mora delavec napraviti. Toda to je silno primitiven pojem o delovni normi. Delovna norma sama po sebi vključuje kakovost izdelka in proizvodne norme, to je porabo materiala, pogonskih sredstev itd. Pri prevzemu proizvodov v skladišče je zato treba ne samo ugotoviti količino, temveč tudi kakovost tako, da se potem pri izplačilu to upošteva. Prvovrstno blago se plača po tarifi, drugovrstno nekoliko manj, škart pa je — škoda za podjetje in ga je treba tako vrednotiti. Seveda si mora podjetje izdelati normative kakovosti. Če tako pojmuemo normo, potem je jasno, da odpadejo pomisleki zoper normiranje dela.

Ne šablon!

Če primerjamo organizacijo dela in delovno storilnost, doseženo v posameznih gospodarskih organizacijah, nujno opazimo, da so delovne norme v različnih podjetjih dokaj različne. Ponekje je normiranje dela še v prvih povojih, drugje delajo že po tehničnih normah. Ob tem nastane vprašanje: kako omogočiti delovnim kolektivom, ki delajo že po tehničnih normah, da bodo tudi oni gmotno zainteresirani na boljšem delu. V tem primeru bi bilo vredno proučiti predlog o tem, naj bi delavci ki delajo po tehničnih normah za vsako prekoračevanje, ki terja nedvomno mnogo več truda in večine, kot prekoračevanje povprečnih izkustvenih norm, progresivno nagrajevali. Dalje, prej ali slej bomo v bodočnosti prišli do povprečnih norm in bodo delovni kolektivi z visoko delovno storilnostjo v objektivno boljšem položaju. Trenutno pa je možno, da okrajni ljudski odbori odobre do 5% povišanje sklada obračunskih plač gospodarskim organizacijam, kjer dejansko delajo po visokih normah in da zmanjšajo do 5% isti sklad gospodarskim organizacijam, kjer imajo nesorazmerno nizke norme. Poleg tega lahko

mora tega svojega pooblastila temeljito zavedati.

Torej je pravilno normiranje dela le predpogoj za uvedbo nagrajevanja po učinku. Od realnega normiranja je tudi odvisno v koliki meri bomo uveljavili načelo — vsakomur po njegovem delu in v koliko bomo omogočili delavcem, ki več prispevajo skupnosti, da dobe sorazmerno več tuj za izboljšanje svojih življenjskih priuk. Tega nikar in nikdar ne pozabimo.

Roman Albreht

JESENIŠKI KOVINARJI IZDELUJEJO NOV TARIFNI PRAVILNIK

VSI SODELUJEJO

Jesenški železarji si ves čas po osvoboditvi z uspehom prizadevajo dvigniti proizvodnost dela. Borimo se za vzorno delovno disciplino in spoštovanje vseh zakonitih določil. Iz svoje srede nam je uspelo izkoreniniti škodljivce, ki bi se hoteli na račun skupnosti in na lahek način okoriščati. V ta namen smo sprejeli pravila železarne, poslovniške, ki urejajo odnose med centralnimi in obratnimi delavskimi sveti,

Tovariši Miha Marinko, Boris Kraigher in Edvard Kardelj ter Aleksander Ranković med govorom tov. Tita na Reki

pravilnih o disciplinski in materialni odgovornosti delavcev in uslužbencev. Za dalje časa sem pa z veliko odgovornostjo pripravljamo osnutek IV. tarifnega pravilnika. Natančno smo ocenili delovna mesta in sposobnost delavcev in uslužbencev. V stari tarifni pravilnik so se vrinile, največkrat zaradi napačnega tolmačenja nekaterih predpisov, stvari, ki so čestokrat hromile in zavirale delovni polet posameznikov. Komisija, ki jo sestavljajo naši najboljši strokovnjaki, si prizadeva, da uresniči načelo, da naj bo vsak nagrajen po svoji sposobnosti in na osnovi opravljenega dela. Vsi smo prepričani, da bo s pravilno ocenitvijo delovnih mest in sposobnosti tovarišev, ki na teh delovnih mestih delajo, možno nagrajevanje po učinku dela, kar bo močno dvignilo ustvarjalni polet jeseniških železarjev. Delavci bodo nagrajevani po doseženih ali preseženih normah in akordih. Uslužbenci pa bodo posebej premovani za prizadevanje, če se bo le-ta odražala v boljšem gospodarjenju oziroma v dobičku kolektiva.

Osnutek IV. tarifnega pravilnika je bil dan v razpravo vsemu kolektivu. O njem smo razpravljali na sestankih obratnih sindikalnih pododborov. Delavci so v razpravah povedali mnogo tehtnih predlogov in dopolnitev. Komisija je mnogo teh upoštevala in prepričani smo, da bo IV. tarifni pravilnik mnogo boljši od vseh dosedanjih. Na prihodnjem zasedanju DS bo tarifni pravilnik še enkrat dobera pregledan in potem dan Ljudskemu odboru v potrditev.

Zaposlitev italijanskih delavcev v Holandiji

V Holandiji primanjkuje delavcev, predvsem v metalurški in gradbeni industriji. Zaradi tega holandska in italijanska vlada proučujeta načrt o zaposlitvi italijanskih delavcev v Holandiji.

Zaposlitev italijanskih delavcev v gradbeni industriji za sedaj ni ostvarljiva, ker je holandski način gradnje različen od italijanskega.

Na Javorniku grade

sodobne valjarne

Do sedaj so zgradili že novo veliko lopo valjarne 2400, novo lopo plinskih generatorjev, veliko trafo razdelilno postajo, novo moderno urejeno kisikarno, sedaj pa odstranjujejo zastarele in neekonomične obrate. Na ruševinah le-teh grade nove žerjavne proge, nove peči in nove sodobne mehanizirane valjarne, ki obratujejo polavtomatsko, ki so rentabilne in proizvajajo vedno večje količine kakovostnih pločevin,

ki so nujno potrebne naši lahki in predelovalni industriji.

Stare valjarne na Javorniku obratujejo že čez 50 in več let. Z njimi ni bilo mogoče obogatiti izbora in kakovosti pločevin. Pa tudi njih zmogljivost ni mogla zadostiti velikemu povpraševanju. Delo v teh zastarelih valjarnah je bilo težko, naporno, nevarno in nerentabilno! Gradnja novih, sodobno urejenih valjarn na Javorniku se je začela leta 1953. Zgradili so veliko lopo nad 4,5-tonskim žerjavom. V tej lopi je že lansko leto na praznik republike začela obratovati nova krožna žarilna peč. Poleg tega so zgradili novi hali za valjarne tanke pločevine, postavili dva železna dimnika po 45 m višine, zgradili pa bodo še tri enake. Od nove krožne Ignis žarilne peči za velike breme so zgradili 72 m dolgo valjčno progo. Velika pridobitev za nemoteno obratovanje krožne Ignis žarilne peči sta tudi dva vlagalna stroja domače konstrukcije. Pred dnevi so stavili v poizkusno obratovanje novo platinasto peč, dolgo 27 in široko 1,5 m.

Vse naprave, proge in peči so konstruirali domači strokovnjaki. Izdelala so jih domača podjetja, montirali pa prav tako domači monterji. Ze prva začetna polz-kusna obratovanja so pokazala, da dokazala, da so bila vsa dela izdelana v vsesplošno zadovoljstvo. Valjarci na Javorniku so lahko ponosni na te velike pridobitve. Pred leti so na Javorniku zvaljali komaj 18.000 ton tanke pločevine, ko bo vse modernizirano, jo bodo zvaljali čez 40.000 ton. Poleg povečane proizvodnje se bosta močno povečala izbor in kakovost valjanih proizvodov. Delo v novih valjarnah bo manj nevarno in naporno. Do sedaj so zvaljali na moža le 31,4 tone, po izvedenih modernizacijah pa bodo daleč presegli 100 ton na moža. Razveseljivo je tudi, da bodo vsi deli novih valjarn izdelani doma, pri domačih podjetjih (Rade Končan, Strojne tovarne, Trbovlje, »Zare, Zemun, Litostroj, Železarna Ravne, Železniki, Elka, Izolirka itd.), le nekaj preciznih merilnih naprav bodo kupili v inozemstvu. Kovinarji bodo v to modernizacijo investirali iz lastnih sredstev nad 2 milijardi dinarjev. Zato pa bodo z manj znoja in manj žuljev valjarci na Javorniku v bodoče proizvajali mnogo več kvlitetnih pocinkanih, trafo, dinam in jeklenih pločevin.

Prav je, da veste

koliko je naročnikov na »Delavsko enotnost« v vašem okraju?

	Število naroč.	Število organ. v sind.
Celje — mesto	727	15.300
Celje — okolica	1940	8.206
Črnomelj	54	1.500
Gorica	405	8.946
Kočevje	240	4.613
Krško	380	5.720
Kranj	1.201	18.070
Ljubljana — mesto	2.614	45.834
Ljubljana — okolica	1.811	15.170
Ljutomer	451	5.773
Maribor — mesto	2.637	33.780
Maribor — okolica	1.053	6.430
Murska Sobota	213	4.400
Novo mesto	386	5.300
Postojna	461	6.350
Ptuj	667	6.480
Radovljica	604	12.291
Sežana	91	2.915
Slovenj Gradec	624	9.260
Šoštanj	467	5.020
Tolmin	285	3.410
Trbovlje	489	10.780
Koper	51	7.184
	18.051	240.732

okrajni ljudski odbori podjetjem z visoko storilnostjo odobre določen običuten odstotek pred delitvijo med okrajnim ljudskim odborom in podjetjem za premovanje, ter jim poleg tega puste občutnejši odstotek dobička, medtem ko tega ne odobre organizacijam s slabo delovno storilnostjo in jim prav tako puste manjši del dobička. Torej je pravilno stimuliranje gospodarskih organizacij, v katerih delajo po visokih normah, odvisno od zrele gospodarske politike komune, ki se

IZ KOLEKTIVA PODJETJA »AMPELEA« V IZOLI

»KAKŠNA JE NORMA?«

Skoraj ga ni danes kolektiva, kjer ne bi razpravljali o normah. Od tega si veliko obetamo. Tisti, ki več napravijo, naj bo za to tudi boljše plačan. Kajpak bodo marsikje našli na odpor tistih, ki slabo delajo, saj bo to naenkrat očito. Pokazalo se bo, da napravijo veliko manj kot drugi. Tudi ne-

katerim iz upravnih vodstev norme niso preveč pri srcu, ker bodo imeli z njimi pač več dela. Tam, kjer so norme ohranili skozi vsa ta leta, teh začetnih težav ni več in so delavci spoznali, kakšne koristi jim norme prinašajo.

V tovarni »Ampelea« v Izoli imajo norme že dolgo. Da so lani lahko izplačevali norme presežke, so urne postavke v tarifnem pravilniku nekaj znižali in na ta način jim je ostalo še nekaj denarja, s katerim so lahko nagrajevali boljše delavce po učinku. Skoraj devet desetih je delavci, ki hočejo delati po normi. V tej tovarni pa je norma odvisna od kakovosti ribe, ki jo konservirajo, in je zato skoraj vsak dan drugačna. Pripovedovali so mi, da delavka, čim sede zjutraj za mizo, vpraša, kakšna norma je danes, da bi vedela, koliko mora napraviti in si ob koncu dela že sama izračuna, koliko je ta dan zaslužila. Seveda je treba za tak način več nadzorstva. Izplača pa se bolj, kot če bi plačevali od ure, saj je proizvodnja neprimerno večja.

O LESNI INDUSTRIJI V ŠKOFJI LOKI

ZADNJI ČAS JE ŽE

Združitev lesne industrije v Škofji Loki je precej zapletena zadeva, s katero se ubadajo člani Gospodarskega sveta OLO Kranj iz lanskega aprila. Sestavljajo se posebne komisije, ki naj bi proučile zmogljivost strojnih naprav in surovinske baze. Ugotovili so, da lahko žage zrežejo veliko več hlodovine, kot jo je pa na razpolago. Se žaga na Trati ne bi bila polno izkoriščena. Zato bi kazalo manjše žage opustiti, zlasti še, ker je pri njih veliko krajnikov in gre precej lesa v nič.

Se nekaj je, kar govori za združitev. Povpraševanje po lesu je večje kot ponudba, kar je kajpak vplivalo na cene lesa. Tako so nekatere kmetijske zadruge, ko so uvidele, da se z lesom dobro zaslužiti, zanemarjale pospeševanje kmetijske proizvodnje, kar je pravzaprav glavno v delu združenih organizacij. Okrajni odborniki menijo, da je treba pospeševati kmetijstvo, ne da bi les dražil.

Loško lesno industrijo naj bi zatorej združili in postala naj

bi združeno podjetje kranjske Okrajne zadrudne zveze. Le-ta ima namreč to prednost, da ji ni treba plačevati 50 odstotkov zveznega davka, plača pa dohodnino. No, vsekakor bo moralo novo podjetje loški komuni zamamčiti, da bo izdelovalo končne izdelke, kmetijske zadruge pa naj bi se pogodbeno zavezale, da bodo prodajale surovine temu podjetju. Čas je že, da to zadevo dokončno uredimo, saj takšna negotovost podjetjem več škoduje kot koristi.

Brezposelni mladinci v Trstu

Člani odbora brezposelnih mladincev so bili te dni na generalnem komisariatu, katerega so seznanili z resnim vprašanjem mladinske brezposelnosti. V pismu, ki so ga izročili komisariatu, so zahtevali ugodnosti, s katerimi se bo pospešilo najemanje vajencev. Podjetja naj sprejmejo 10% vajencev na število zaposlenih.

RAZGOVOR O ŽIVLJENJSKI RAVNI

Odvisno je od storilnosti

Nadaljevanje s 1. strani

zaostala. Nas tišči nazaj kmetijstvo, ki je še zelo primitivno. To potrde tudi te podatki:

V skupnem družbenem proizvodstvu v 1953. letu sodeluje gospodarstvo s 66,65%, a kmetijstvo s 33,35%.

Leta 1953 je bilo prebivalcev, ki delajo v gospodarstvu (brez kmetijstva) 1.675.401, a z družinskimi člani 4.118.217. Prebivalcev, ki delajo v kmetijstvu, pa je bilo 5.157.209, z družinskimi člani 10.105.320.

To pomeni, da prispeva trikrat številnejše prebivalstvo v kmetijstvu le eno tretjino skupnega družbenega proizvoda v odnosu na industrijsko prebivalstvo.

Tudi storilnosti je v naši industriji dokaj nižja kot v omenjenih državah. Vzroki za to so deloma zastareli naprave, proizvod-

nih procesih in nizkih delovnih izkušnjah. Največ vzrokov za nizko storilnost pa je v premajhnem in neracionalnem izkoriščanju razpoložljivih proizvodnih sredstev, surovin in delovnih moči. K temu pa je treba še dodati, da nam prav naša zaostalost narekuje, da vlagamo večja sredstva za razvoj gospodarstva, a poleg tega zahteva tudi položaj, v katerem se nahajamo, dokajšnjih sredstev za narodno obrambo. Zaradi vsega tega se, že tako nizek narodni dohodek, še ostreje odraža na življenjski ravni.

Podatki o investicijah in izdatkih za narodno obrambo, ki jih navajamo, nam bodo pokazali, kako velike napore doprinosimo v primerjavi z drugimi državami. Od svojega narodnega dohodka daje:

Table with 5 columns: Country, Investment, Nat. Defense, Total. Rows: England, France, Norway, Yugoslavia, and a total row.

Iz povedanega vidimo, od česa je odvisna višina življenjske ravni. Toda ko o tem govorimo, moramo vsekakor upoštevati tudi sredstva, ki jih dajemo za socialne potrebe, kot rezultat določene socialne politike in zavarovanja delovnih ljudi (za primer bolezni ali nesreče pri delu, nezaposlenosti in starosti, otroške doklade itd.). Za delovnega človeka je namreč zelo važno, kako je preskrbljen ko ne more delati. Naša družbena skupnost skrbi zanj. Ti izdatki so znašali v 1954. letu 45% zaslužkov delavcev in uslužbencev.

Odnos plač in cen na tržišču je vsekakor za delavce najvid-

nejše kazalo o dvigu ali padcu njegove življenjske ravni. Ob razpravah okrog tega pa skoraj vedno pozabljamo na otroške dodatke, ki so zelo pomembno dopolnilo k plači delavcev in uslužbencev z družinami. Otroške dodatke ne moremo pojmovati le kot socialni prispevek družbe za vzgojo otrok, temveč tudi kot del plače, zlasti z ozirom na njegovo višino. Pri štiričlanski družini, ki je pri nas običajna, znaša otroški dodatek pri nekvalificiranih delavcih okoli 90% osebnega nominalnega zaslužka. Od povprečnih prejemkov zaposlenih delavcev in uslužbencev v gospodarstvu v letu 1953 je otroški dodatek znašal 19,6%. To je vsekakor pomemben znesek, ki obkrožno povečuje dohodek delavcev in uslužbencev.

Pri primerjavi gibanja življenjske ravni moramo upoštevati odnos cen vseh predmetov, ki so potrebni človeku za njegovo živ-

ljenje in ne samo cene n. pr. tekstilnega blaga. Dejstvo je, da imamo zelo visoke cene industrijskih proizvodov, medtem ko so cene prehranskih predmetov kolikor toliko zmerne, a cene stanovanj in nekaterih uslug, kot so prevoz, kulturne potrebe (kino, gledališče) pa relativno zelo nizke. To kaže, da še nimamo vzpostavljene ekonomskih cen na tržišču. To povzroča tudi spremembo strukture potrošnje. Kako se spreminja struktura potrošnje, nam nazorno pokažejo naslednji podatki:

Table with 4 columns: Category, 1953, 1954, 1955. Rows: Total expenses, Food, Tobacco, Clothing, Housing, Education, Cultural needs.

Kot vidimo, lahko uporabimo samo teoretično listo potreb delavcev in uslužbencev in možnosti pokritja teh potreb z nominalnimi plačami. Vsota skupnih izdatkov za določene potrebe gospodinjstva, ki jo daje teoretiška lista, lahko izkaže samo povpreček. Vendar na tak način izračunavanja daje najboljši pregled gibanja življenjske ravni.

Primerjava sedanjih stroškov štiričlanske delavske družine z dohodki leta 1958 nam pokaže (če vzamemo dohodek v letu 1958 in 1953 kot 100), da je ta družina v letu 1953 pokrila svoje stroške za 156%. Toda če upoštevamo kvalifikacije, je položaj povsem drugačen. Če na isti način napravimo primerjavo, tedaj je ostal kvalificiran delavec s štiričlansko družino v letu 1953 na predvojni ravni, polkvalificirani pokriva stroške s 177%, a nekvalificirani delavec pokriva stroške z 258%.

Takšen položaj izhaja iz dejstva, da so se dohodki nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev v naši državi z ozirom na predvojni položaj precej povečali, medtem ko so plače kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev v odnosu na predvojni položaj celo nižje. Na tak odnos predvsem vplivajo otroški dodatki. In prav iz teh razlogov je tudi položaj samca precej težji. To nam pokaže naslednje:

Ce vzamemo povprečno pokritje življenjskih potreb delavca v letu 1958 kot sto, tedaj znaša pokritje življenjskih stroškov v 1953. letu za samca 91%. Če upoštevamo kvalifikacije, je položaj zopet drugačen. Pri kvalificiranih delavcih je položaj precej težji — pokrit je v 1953. letu samo 62%, medtem ko pri polkvalificiranih naraste na 99%, a nekvalificirani delavec krije že 119% potreb nasproti letu 1938.

To nas opozarja, da bomo morali v naši bodoči tarifni politiki spremeniti odnos zaslužkov kva-

lificiranih in visokokvalificiranih kadrov in vzporedno z razvojem naših proizvodnih sil tudi zvišati njihove prejemke. Brez tega delavci ne bodo zainteresirani za povečanje delovne storilnosti.

Do povečanja življenjske ravni kot celote lahko pridemo samo s povečano proizvodnjo in povečano storilnostjo dela. Povečane storilnosti pa ne smemo iskati le v racionalnejšem izkoriščanju delovnega časa, temveč in predvsem v izboljšanju organizacije dela, v varčevanju surovin in pogonskega materiala, v pravilnejšem izkoriščanju osnovnih sredstev in v večstranskem znižanju proizvodnih stroškov. To je velika naloga, za katero uresničenje si morajo sindikati prizadevati. Samo z rešitvijo tega bomo prispevali k dvigu življenjske ravni vsakega posameznika in družbene skupnosti kot celote.

Poleg tega osnovnega vira za rast življenjske ravni bomo morali v bodoče usmerjati naše investicije tja, kjer bo njih vpliv na dvig življenjske ravni najhitrejši. To velja zlasti za okrajne in mestne ljudske odbore. Na pravilno politiko gospodarskega investiranja morajo vplivati vsi družbeni činitelji, da ne bi investirali več kot bi zmogli. Premerno investiranje bi namreč v vsakem primeru vplivalo na premike v odnosih razporeditve narodnega dohodka, kar bi občutili v nazadovanju, oziroma zmanjšanju življenjske ravni delavcev in uslužbencev. Norbert Veber, (Po »Raduc)

IZ BISTRICE PRI RUŠAH

Že drugi tečaj PLZ

V Bistrici pri Rušah se je začel v razmeroma kratkem času že drugi tečaj Protiletalske zaščite. Predavajo izkušeni predavatelji iz Ruš. G. G.

Nova tovarna za predelavo mleka

15. januarja letos je začela obratovati nova tovarna za predelavo mleka v Murski Soboti. Opremo je poslal UNICEF. Tovarna bo dnevno predelala 30.000 litrov mleka.

DELO HIGIENSKO-TEHNIČNE KOMISIJE V ŽELEZARNI STORE

MNOGO MANJ NESREČ

Ze vsa zadnja leta si železarna Store vztrajno prizadeva zmanjšati število nesreč. V železarni imajo zelo vestnega varnostnega tehnika, ki skupno s centralno higiensko tehnično zaščitno komisijo in podskupinami po obratih vztrajno išče novih možnosti za povečanje varnosti pri delu.

Tej komisiji se je posrečilo, da je zmanjšala število nesreč. V prejšnjih letih so imeli v železarni mesečno povprečno po 40

RESNO SVARILO

Spet smrtna nesreča, ker niso upoštevali varnostnih predpisov pri delu

V ljubljanski Kemični tovarni se je 3. februarja pripetila težja nesreča, ki je terjala življenje 19-letnega nekvalificiranega gradbenega delavca Ivana Sporiša. Komisija je ugotovila, da je prišlo do nesreče zaradi neupoštevanja varnostnih mer in nepredvidnosti pri delu.

V Kemični tovarni opravlja gradbeno delo podjetje »Graditelj«. Med drugimi deli je zidar Stane Grčar likal betonska tla v oddelku »belih mešalnikov«. Ker je bila v oddelku precejšnja tema, je zaprosil elektromojstra tovarne za prenosljivo svetilko. Nekaj časa si je svetil sam, ker pa ga je to oviralo, mu je naslednji dan svetil delavec Sporiš.

V tem oddelku je več strojev z visoko napetostjo, tla pa so zaradi betoniranja mokra. Prenosljiva svetilka je bila slabo izolirana in z napetostjo 220 voltov, kar je proti predpisom. Uporabljati se smejo le svetilke s 24 oziroma 42 voltov napetosti. Kabli svetilke so se pri trodnevni uporabi verjetno odrgnili in je zaradi tega prišlo do spoja med golo žico in držajem v roki ponesrečenega Sporiša. Ko je prišlo do spoja, je električni tok z napetostjo 220 voltov šnil skozi Sporiša, ki je sedel na kovinski cevi, položeni v zemljo, z nogami pa se je dotikal vzlaznih betonskih tal. Močan tok je v sekundi opravił svoje. Grčar je sicer takoj prekinil tok, ali prepozno. Sporiša so prepeljali v bolnišnico, a je kmalu umrl.

Kasneje so ugotovili, da je bila svetilka napeljana na dvožični kabel, namesto na trožični. V podjetju se zagovarjajo, da niso imeli prenosljivega transformatorja za nizko napetost in so bili prepričani, da je svetilka dobro napeljana. Organom delovne inspekcije so javili nesrečo šele naslednji dan.

Iz tega je moč ugotoviti, da so bili opušteni varnostni predpisi, vsled česar se bodo morali tisti, ki so to zakrivali, zagovarjati. Naj bo ta nesreča v resen opomin podjetjem in delavcem, da je upoštevanje varnostnih predpisov najvažnejše opravilo pri vsakem delu. Zp.

NAROČILNICA

Naročam glasilo sindikatov Slovenije »Delavsko enotnost«, ki mi jo pošiljate od _____ dalje redno na naslov:

Ime in priimek _____

Kraj, ulica _____

Pošta _____

Naročnino bom poravnal po položnici.

Datum _____

Podpis naročnika _____

OBZORNİK

Vprašanja in odgovori

Z. B., Maribor: Skrbno smo proučili vse, kar ste priložili svojem pismu. Ker v prilogah omenjate tudi Republiško inspekcijo dela, smo si ogledali tudi njen spis v Vaši zadevi, tako da smo si ustvarili primerno celotno sliko o poteku in rešitvi Vaše zadeve. Ker ste želeli, da bi svoje mnenje sporočili po točkah, kakor jih postavljate v svojem pismu, vam najprej odgovarjamo na posamezne točke. Zatrjuje, da je odpuščeno iz službe nezakonito in vprašujete, kakšnih sredstev se lahko še poslužite za varstvo zakonitosti. Moramo ugotoviti, da nismo opazili nezakonitosti, temveč nasprotno lahko priznamo, da je bil disciplinski postopek izveden skrbno z upoštevanjem vseh načel, ki jih za ta postopek predpisuje uredba o disciplinski odgovornosti delavcev in uslužbencev gospodarskih podjetij. Končno niti sami ne zanikate, da ste 14 dni samovoljno izostali z dela. Smatrate samo, da ta izostanek po vašem mnenju ni bil acopravilen, temveč da so bili na Vaši strani tako tehtni razlogi, zaradi katerih ste bili po svojem prepričanju upravičeni ostati doma. Žal je to Vaše prepričanje docela zmotno in zato odgovarjate za izostanek, ki je neupravičen. Podjetje bi bilo torej dolžno uveljaviti Vašo odgovornost za ta Vaš samovoljni in neupravičeni izostanek. Če ste smatrali, da niste sposobni iz zdravstvenih razlogov izvrševati odredjenega dela, potem bi lahko izostali samo, če bi pristojni zdravstveni organi ugotovili nesposobnost za odrejeno delo in Vas sprejeli v bolniški stalež. Nadalje ugotavljamo, da ste izkoristili vsa razpoložljiva pravna sredstva. Izpustili ste samo upravni spor, t. j. odločbe Republiške inspekcije dela niste izpodbijali s tožbo na Vrhovno sodišče LR Slovenije. K očitku nezakonitosti naj pripomnimo še to, da smo ugotovili nekaj, o čemer pa Vi v svojem pismu molčite. Republiška inspekcija dela je zaradi proučitve Vaše zadeve poslala v podjetje svojega inspektorja, ki je na mestu ugotovil dejansko stanje in celo posredoval v Vašo korist. Seveda pa ni mogel ničesar ukrepati, ker je bil odpuščeno izrečen v skladu s predpisi. — Trdite, da je odpuščeno masševalni ukrep, ker ste zahtevali zaposlitev po Vaš. usposobilnosti. Iz tega, kar ste nam poslali v prilogah, ne moremo tega masševanja ugotoviti. Lahko bi kvečjemu pripomnili, da je iz gradiva, ki ste ga Vi predložili, razbrati, da so za Vašo zaposlitev zelo skrbno izbirali in izbrali delovno mesto. — Čutite se škodovano pri plači glede na neupoštevanje Vaše kvalifikacije. Če je neupoštevanje kvalifikacije to, da Vas niso zaposlili v pisarniški ali bolniškarski službi, kakor zahtevate, potem je Vaša trditve zmotna. Kljub temu pa seveda lahko z odškodninsko tožbo zahtevate povrnitev škode, ki ste jo po svojem mnenju lahko utrpeli. Menimo

pa, da s tožbo ne bi mogli uspeti. Povračilo nastalih pravnih stroškov bi seveda spadalo v ta tožbeni zahtevek, ki pa bi bil prav tako dvomljiv. — Trdite, da je obratni zdravnik ovrgel odločbo najvišjega zdravstvenega foruma. Iz razpoložljivega gradiva pa lahko ugotavljamo, da je bilo delovno mesto za Vas predhodno skrbno pregledano po komisiji, v kateri je bil obratni zdravnik in inspektor dela. Obratovodja sam je tudi potrdil, da mu je bilo naročeno, da ne sme dopustiti, da bi nikakršnih dvigalnih nitij najmanjših zabojkov, izbrano in odrejeno vam je torej bilo delo izbrano manipulativnega značaja, ki je v nekem oziru celo lažje od pisarniškega dela. Če to primerjamo z odločbo višje komisije specialistov v Ljubljani od 16. februarja 1953, potem skoraj ne moremo ugotoviti, da bi kdorkoli ravnal v nasprotju s ta odločbo. V njej je priporočilo, naj bi se Vas zaposlilo v lažji administrativni, manipulantski ali ambulantni službi. Komisija je bilo za Vas izbrano lahko manipulantsko delo. Vi pa smatrate, da so se vsi zarotili proti vam in da so vam iz nekega masševanja ali zlobe odbrali delo, ki je po vašem osebnem mnenju ne glede na objektivne ugotovitve za Vas nesprejemljivo. — Ne samo obratni zdravnik, temveč nihče nima pravice nikogar psovati in žaliti. Če se smatrate užaljeno in razžaljeno, potem lahko tudi obratnega zdravnika tožite zaradi razžalitve časti. Seveda pa je nam nemogoče ugotoviti, ali Vas je obratni zdravnik žalil ali ne. — Trdite, da Vas silijo v penzijo. Spet je to ena Vaših trditve, ki ni dokazana. Če pa ste trajno za delo nesposobni, potem seveda ni drugega izhoda, kakor začeti postopek, da se Vas ponovno invalidsko upokoji. — Na trditve o delu mariborske zdravniške komisije ne nameravamo odgovarjati, ker so zopet nedokazane in glede katerih lahko pripomnimo samo to, da tudi Vi nimate pravice nikogar žaliti z neprimerimi izjavami. — V svojem pismu izražate željo z osebnim razgovorom. S tem odgovorom smo sicer že povedali svoje mnenje na podlagi tega kar ste nam sami poslali in kar smo razbrali iz že omenjenega upravnega spisa. Kljub temu pa se seveda lahko oglasite v vaši redakciji v Ljubljani, v Domu sindikatov.

POKOJNINA

A. S., Maribor: Po čem se odredi pokojnina, ali po sodenji plači ali po šolski izobrazbi, oziroma po kakšni kvalifikaciji sploh? — Odgovor: Ob upokojitvi se zavaruje najprej določil pokojninski razred in s tem pokojninska osnova, po kateri se izračuna pokojnina. Določitev pokojninskega razreda se ravna po delovni dobi, vstveni za starostno pokojnino, in po strokovni izobrazbi. Po podatkih, ki jih omenjate v svojem pismu, ste Vi uslužbenec z nižjo strokovno izobrazbo. Ob upokojitvi boste razporejeni v XII. pokojninski razred, če boste imeli

poleg predpisane starosti še več kot 30 let delovne dobe. Pokojninska osnova XII. pokojninskega razreda je 8000 dinarjev. Toliko bi znašala potem tudi Vaša pokojnina, če boste imeli 35 let delovne dobe in 55 let starosti. Plača pri določitvi pokojnine ne pride v poštev, ker Vaš povprečni mesečni zaslužek zadnjih treh let ne presega za 20% pokojninske osnove pokojninskega razreda, ki vam pripada glede na strokovno izobrazbo in delovno dobo.

PREJEMKI

H. J., Črnuče: Januarja 1954. leta ste se zaposlili v zadrugi. Vsak mesec so vam odtrgavali po 20% od plače z obljubo, da vam bodo te odtrgane izplačali ob koncu leta. Sedaj je zadruga v likvidaciji in ne veste, kaj bo z izplačili teh odtrganih. — Odgovor: Po uredbi o plačah delavcev in uslužbencev v zadrugah in združenih organizacijah se plače določijo s pogodbo. Ko ste se zaposlili v zadrugi, bi morali najprej ugotoviti, ali je morda zadruga plačevanje pri njej zaposlenih delavcev in uslužbencev že uredila s kolektivno pogodbo. Če te pogodbe zadruga še ni imela, bi morali plačevanje urediti pogodbeno. Pri tem pa je važno, da ni dopustno nikakršno odtrgovanje. Če vam je vodstvo zadruga vsak mesec pri plači držalo po 20%, je bilo to ravnanje nezakonito, celo kaznivno. Tako ravnanje bi morali sami preprečiti; lahko bi zahtevali posredovanje inspekcije dela, lahko pa bi s tožbo izterjali odtrgane po sodišču. Sedaj boste pač morali počakati, da bo likvidacijska komisija dokončno ugotovila razpoložljiva sredstva. Znesek odtrgane plače morate prijavit likvidacijski komisiji, da bo lahko upoštevala tudi to Vašo terjatev, ko bo poplačevala dolgeve. Če hočete, da bo tudi Vaša terjatev všteta in obravnavana kot dolg hviše zadruga proti vam, morate to terjatev prijavit. Če bi likvidacijska komisija odklonila vaš zahtevek, potem ga boste morali sodno uveljaviti.

V. J., Kamnica: Zaradi premetestve ste pri plači oskodovali za 1700 din na mesec. Sedaj vam grozi odpoved, ker ste nekaterim ljudem nezahvalni. — Odgovor: Naše izhodišče je seveda opis, kakršen je podan v vašem pismu. Če je ta opis točen, potem tudi naš odgovor ustreza stanju, kakršnega opisujete. Najprej je treba pripomniti, da nima nobeno podjetje nobene pravne osnove, da bi lahko svojega uslužbenca premetestilo kamor koli izven podjetja in seveda tudi ne v državno upravo. Premestitev, kakršne se je poslužila HE, je bila nezakonita in Vi bi lahko takrat po inspekciji dela dosegli tako ureditev Vaše zadeve, da bi ne utrpeli škode. Vi ste pa menda samo ugotovljali masševanje, niste se pa poslužili pravnih sredstev, ki omogočajo ugotoviti zakonitost premetestve in preprečiti škodo zaradi nižjih prejemkov. Seveda, to je sedaj prepozno in ne morete zahtevati od nikogar povrnitve nastale škode. — Za zakonitost odpovedi je potrebna resničnost odpovednih razlogov. Če odpoved ni obrazložena z razlogi, zaradi katerih je dana, ni mogoče reči, da je zakonita.

K. I., Novo mesto: Objubljili so vam terenski dodatek, povračilo za prevozne stroške in nagrado. Dobili pa niste ničesar. — Odgovor: Tudi vam dalo lahko odgovor na to samo tarifni pravilnik podjetja, ki ga morate seveda dobro poznati, če hočete vedeti, ali so Vaši zahtevki utemeljeni. Obično dopustna in izravnljiva je pravilnik terenskih dodatkov ne predvideva, jih seveda ne morete dobiti. Isto

velja za povračilo prevoznih stroškov. Če pravilnik dopušča povračilo stroškov tudi v takih primerih, kot jih Vi omenjate, in ki jih ni mogoče smatrati za prevozne stroške na delo in z dela, potem bi jih lahko dobili. Če pa jih ne predvideva, potem jih seveda ne morete dobiti.

S. L., Trbovlje: Zaradi neprekinjene proizvodnje je uvedena tako imenovana letna skupina. Delavci v tej skupini so zaposleni ob nedeljah in imajo med tednom en delo prosti dan. Ali so ti delavci upravičeni do dodatka za nedeljsko delo ali ne? — Odgovor: Niso upravičeni do nobenega dodatka. Napačna je namreč misel, da je samo nedelja določena za dan tedenskega počitka. Uzakonjeno je pravilo, da mora imeti vsak delavec v teku sedmih dni en delo prost dan za tedenski počitek. Od značaja proizvodnje in poteka proizvodnega procesa pa je odvisno, ali bo ta dan nedelja. Lahko je tudi drugi dan v tednu in v takem primeru je nedelja delovni dan. Delo na tak dan se plačuje normalno. Pač pa se mora obračunati plača za leto, v katerem se vrne s takega dopusta in za katerega se ni izkoristil redni dopust. Seveda pa je drugo vprašanje, ali je primerno, terjati po tako dolgem bolniškem dopustu še redni dopust. Seveda pa vprašanje primernosti na samo pravico ne vpliva.

DOPUST

V. F., Senožeče: Po dveh letih bolovanja ste se vrnili na delo. Zaposlili ste za dopust, pa so vam ga odklonili, češ, da vam ne pripada, ker ste bili dve leti na bolniškem dopustu. — Odgovor: Zavrnitev Vaše prošnje je s pravnega vidika nepravilna. Po navodilu za izvajanje uredbe o rednem letnem dopustu se čas bolniškega dopusta ne šteje v dopust in ima torej delavec po končanem bolniškem dopustu pravico do rednega letnega dopusta za leto, v katerem se vrne s takega dopusta in za katerega se ni izkoristil redni dopust. Seveda pa je drugo vprašanje, ali je primerno, terjati po tako dolgem bolniškem dopustu še redni dopust. Seveda pa vprašanje primernosti na samo pravico ne vpliva.

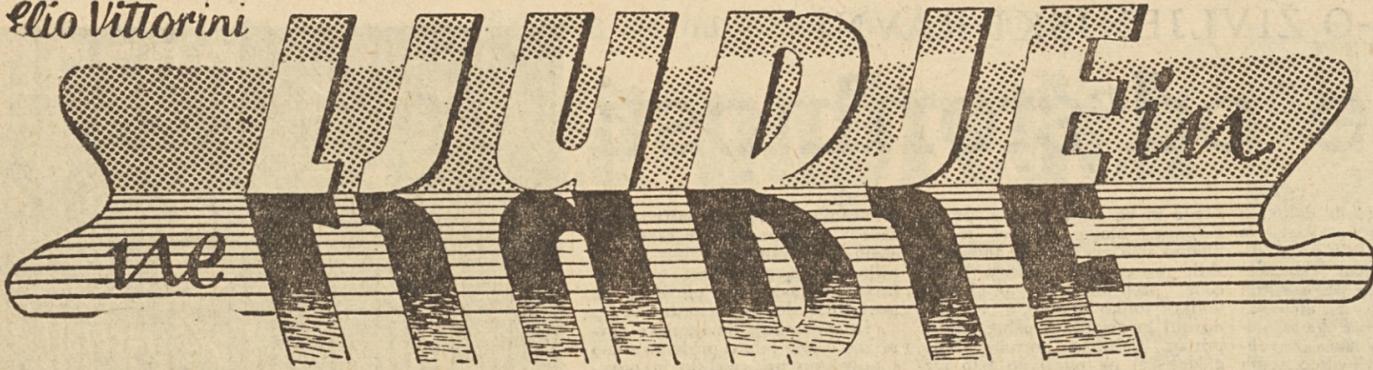
INVALIDNINA

R. T., Ljubljana: Kot invalidska upokojenka prejemanje invalidsko pokojnino v znesku 45% od pokojninske osnove XVI. pokojninskega razreda. Ali se tudi vam zvišuje pokojninski razred tako, kot se povšuje plačilni razred državnim uslužbencem? — Odgovor: Pri invalidski in starostni upokojitvi ni nobenega napredovanja ali višje pokojninske razrede tako, kot je urejeno napredovanje za uslužbenca v državni upravi, prosveti, zdravstvu. Pokojninski razred se določa po strokovni izobrazbi in priznani delovni dobi in enkrat tako pravnoomno določeni pokojninski razred praviloma ostane.

RAZNO

Tekstilna tovarna, Otiški vrh: Vsako podjetje ima svojo firmo in je določeno, kdo lahko firmo podpisuje. Vi se pa skrivate za tem naslovom, kakor da bi celotni delovni kolektiv postavil vprašanje. Če bi ta vpraševal, bi depis verjetno podpisal predsednik ali tajnik sindikalne podružnice. Ker pa je vaše pismo anonimno, nanj ne bomo odgovorili, ker mu anonimnost jemlje vso resnost in tehtnost.

Elvio Vittorini

LXXXIX.

Vzemimo izmed njih za primer najnižji in najlažji primer. Niti ne vojaka Manero. Temveč Bluta, čisto enostavno navadnega psa. Kadar je Sin Božji z Blutom, je ta pes Blut v človeku. On je tudi danes hotel oditi s Sinom Božjim, hotel mu je slediti. Toda Sin Božji je bil na delu ob pol štirih popoldne. Moral mu je reči: »Počakaj do nočnejšega večera.«

Blut pa: »Bau,« mu je rekel. Pa vendar je hotel iti z njim. »Zvečer pridem po tebe,« mu je dejal Sin Božji.

In tako je, po končanem delu, Sin Božji odšel gor, da bi popeljal Bluta. Spodaj je nekakšna zabava. »Blut,« je poklical Sin Božji. »Kaptan Blut!« Blut bi že moral biti pripravljen. Toda Blut ne prihaja. »Kaptan Blut,« ga je poklical znova. »Mar spi?« je rekel. Vstopil je. Prižgal luč.

Kje je Blut? Gledal je in ni zagledal Kaptana Bluta na postelji, temveč ga je opazil na tleh, streljaj naprej, zaprtega v lastni krog. »Pojdival!« »Potem sem prišel!« mu je dejal.

Toda Blut se ni premaknil iz svojega kroga. »Bau, Bau,« mu je privil.

Toda Blut ni odgovarjal. Niti ne Bau. »Mar nočeš več, da bi te odpeljal?« mu je rekel. Nagnil se je nadenj in spustil roko, da bi se mu dotaknila vrat. Toda Blut je privijal glavo k tlom. Ni želel, da bi se dotaknil.

»Hu!« mu je rekel.

Toda Blut ni dejal Hu! Nasprotno, zacvilil je. Izza nakodrane dlake okoli oči se je dvigal njegov prestrašen in ponižen pogled, toda ne k Sinu Božjemu, ki je stal pred njim. Pogled je namreč vrgel izza njega kot se uhliji vržejo nazaj. In s tem pogledom je klical pustošenje, preklestvo, temačnost, kakršnih naj bi bil pasji pekel, v katerem ne bi bilo enega človeka.

Sin Božji ga je poskušal odvreči. Zdj se je še jezil nanj. »Prišel sem,« mu je govoril, »da te odpeljem.«

Toda pes je bil obupan in je obupno vzdihoval. Izrgal se mu je iz rok in pobegnil pod posteljo in tam nadaljeval s cviljenjem.

»Čudno!« je dejal Sin Božji. »Spremenil je mišljenje.«

Kaj pa to pomeni? Pes Blut ve, da ne more več za Sinom Božjim po vsem tistem, kar je storil. Ne more biti več človekov pes, prijatelj človekov.

Kaj to pomeni? Je mar v človeku Blutu pes? Mar ni v človeku? Ne pripada mar človekovemu svetu?

Zelet bi videti tudi ostale: samega Hitlerja v tistih okoliščinah, z nekim njegovim Sinom Božjim, njega, v popolni svesti si, kar dela, pa cvili, teka pod postelj in ječi. Ali katerega koli Hitlerjevega Nemca, Mussolinijevega fašista. Vse tiste, ki so tolikanj tega počenjali po svetu in se smejevali, počenjali to v Španiji, v Rusiji, v Grčiji, v Franciji, na Siciliji, v Sloveniji, na Kitajskem, v Lombardiji. Zdj pa, kako tekajo pod postelj in cvilijo. Hotel bi videti Pipina, polkovnika Josipa-in-Marijo, kapitana Clemmala bi tudi oni stekli pod posteljo, da bi cvilili? Bi zdihovali? Vendar ni v tem odgovor, ki ga iščemo. Morda celo cvilijo. Psi so. Morda tekajo pod postelj zdihovati. Mi hočemo spoznati nekaj drugega. Ne, če je ta vzdih v človeku. In kako je v človeku. Temveč, če je v človeku to, kar oni počenjajo, kadar želijo.

XC.

Je mar v človeku? Zeleti bi spoznati, če je človeku tisto, kar počenjajo oni, česar pa bi mi nikoli ne storili. In eno, kar govorimo o njih po vsem tistem, kakor jih vidimo, a ne po nečem, kar bi sami pretrpeli. Ali lahko sploh kdaj to spoznamo?

In tudi na naši strani so ljudje, o katerih govorimo samo po tem, kakršne jih vidimo.

Na primer, El Paso. Pripovedujemo o njem, toda ničesar od tistega, kar govorimo o njem,

ni trpelo v nas, da, v nas, pa ne samo tisto, kar smo videli in rekli. Lahko se zabavamo s tistim, kar on počenja. Zabava se celo sam Gracco. »Videl boš, kakšen poseben je to!« Toda ničesar ne moremo reči o njem, česar bi imeli več v sebi, kakor o Oraziju in Metastaziju, kakor tudi o Foppi, kakor o Scipionu, kot o Barci Tartary, kakor o vsakem mirnem in preprostem človeku. Nihče od nas ne bi mogel reči o njem karkoli, kar bi lahko dejal o samem sebi.

O Enu 2 bi lahko dejal, kakšen je v tem trenutku. Prišel bi pri sebi. Toda če bi govoril o El Pasu, bi ne mogel pričeti pri sebi. Da bi jaz zdaj sedel skupaj z Nemci za mizo?

Ničesar na svetu bi zdaj ne moglo povzročiti to, da bi bil jaz v tem trenutku z Nemci. Niti Gracco. Ničesar na svetu ne bi moglo povzročiti, da bi bil Gracco nočoj z Nemci. El Paso pa je nasprotno z njimi, Udeležuje se njihove zabave in trka z njimi.

»Kaj je to?« pravi.

»Kaj? Kaj je?« pravijo Nemci.

»Kaj?« pravi on. »Mar je to kaj?«

»Mar ni nič?« pravijo Nemci.

»Eh, nič,« reče on.

Pravi, da ni vse to nič. Da ni nič rensko, vino nič jastog, ki je bil za večerjo, nič dvorana z lučmi, nič gromski nemški smeh v dvorani, prav nič dekle Linda, najlepše noge v Milanu, ki pleše naga na mizi, obkrožena z nemškimi obrazi.

Pravi: »Nič ni. Es nada.«

Toda dviga čašo in pije. S kom trka? S kapitanom Clemmom. Z Nemci.

»Ali veste,« pravi El Paso, »kaj je nekaj?«

»Kaj?« pravijo Nemci.

»To, kar so prejšnjo noč storili italijanski patrioti.«

»On hoče reči,« reče Clemm, »teroristi.«

Nemci se zasmejejo.

»Tukaj ni ničesar smešnega,« pravi El Paso.

»To je bilo nekaj.«

»Nekaj je bilo,« reče Clemm.

Priznamo,« pravijo Nemci.

»To lahko dopustimo.«

»Zares?« reče El Paso.

In že je na nogah, vsem polni čaše, potem pa zahteva, naj Nemci nazdravijo z njim. Komu? Patriotom.

»Ah, to!« pravi neki kapitan.

»Naj bo,« reče Clemm. Vstane in pravi: »Obljubil sem mu. Zakaj pa ne?«

»Zakaj pa ne? To lahko storimo,« reče neki drugi kapitan.

»Lahko to storimo,« pravijo Nemci.

In stori. »Cin« zavzene čaše. In Nemci so pili za naše mrtve, za tiste, ki so jih to popoldne ustrelili, za Glulaja, ki so ga požrli psi.

»To je nekaj,« pravi El Paso.

Dekle Linda je končala svoj mali ples na mizi. V tistem trenutku ni glasbe in ne ve, kaj bi počela. Kaj naj stori? Na mizo se je povzpela, ko je bila še oblečena. Pila je. Med enim in drugim plesom je padala okoli vratu zdaj temu, zdaj onemu oficirju, posedala na kolenih zdaj pri tem, zdaj pri onem oficirju in se počasi in po malem slekla, Clemm pa ji je s pasom odzadaj pritrtil rep mrtve živali.

Es nada,« je dejal El Paso. To ni bilo nič, popolnoma nič.

Toda ona se je slekla, kot se je slačil Glulaj. Sedaj je popolnoma slečena. Toda ljudje so na nogah s svojimi čašami in svojimi vzkliki.

»To je nekaj,« pravi El Paso-Ibaruri.

Tudi Linda bi hotela storiti nekaj, hodi po mizi, se rahlo klanja malo na levo, malo na desno in udarja z repom, ki so ji ga pričvrstili odzad, zdaj enega, zdaj drugega oficirja po obrazu.

In oficirji, razumljivo, poskušajo, da bi storili nekaj: Lindo poljubijo pod repom. Ali je to kaj? »Nič ni,« pravi El Paso-Ibaruri. »Es nada.«

Toda že se vzpenja kapitan Clemm na stol. »Trenutek,« pravi. »Zdj bomo nazdravili mojim psom.«

»A?« ga vprašujejo.

»Pijmo,« reče, »za Gudrun in Kaptana Bluta. Za moje pse.«

»Zakaj?« ga vprašujejo.

»Kaj so storili tvoji psi?«

»Tudi oni so nekaj storili,« pravi Clemm.

I pripoveduje jim o ubitih psici Greti in o Gudruni in Blutu, ki sta jo maščevala.

Vsi dvignejo čaše in pijejo na zdravje psov.

»Jaz pijem na zdravje Hitlerja,« pravi nato El Paso.

In ko je to rekel, kaj misli, da je storil? Nemci mu ploskajo.

On živi z njimi, igra se z njimi in reči moramo, da je človek kot ostali.

Ali bi mogel on vreči nekoga od njih našim psom? Ali bi mogel?

Morda bi mogel. Tudi mi lahko uporabljamo njihovo orožje. Hočem reči, tudi mi smo lahko kaj nepreprosti. Boriti se proti tistemu, kar so oni in ne biti več ono, kar smo.

Ne biti ljudje? Ne biti človek v človeku?

To je točka, v kateri grešimo.

XCI.

Mi si predstavljamo, da je v človeku samo tisto, kar je pretrpel in kar odplačal. Biti lačen. Pravimo, da je to v človeku. Zmrzovati. In izkopati se iz gladu, pustiti za seboj zimo, dihati

Rovinj je največje mesto v Istri

Rovinj je bil v prejšnjem stoletju največje mesto Istre. Imel je približno 10.000 prebivalcev, dočim je imela Pula le 900 prebivalcev.

Pula, — to lepo mesto s stari rimskim forumom, kolizijem, ki je pred dvemi tisočletji imelo gledališče za 10.000 gledalcev in amfiteater, kamor je šlo nad 15.000 ljudi, je v stoletjih skoro popolnoma izumrlo — v enaki situaciji je bilo tudi v začetku prejšnjega stoletja.

Sele z izgradnjo pristanišča in gradnjo železniških zvez z zaljedjem, se je Pula začela ponovno razvijati. Rovinj pa se sploh ni več večal.

Od kod sinjska »Alka«

Ko je 1715. leta bosanski paša Mehmed z armado 80.000 ljudi prispel pred Sinj, da ga osvoji in za njim celo Dalmacijo — in ko so številčno šibkejši branitelji v tej bitki zmagali — so Sinjčani v spomin na to zmago ustanovili viteško igro »Alko«.

Naši zgodovinarji menijo, da je igra »Alka« mnogo starejša, ki pa se je skozi stoletja pozabila in je bila šele po Sinjski vojni spet obnovljena.

Delovanje organizma

Noben človek ni len: niti v spanju. Učenjaki so z velikim trudom izračunali, da pretrpi odrasel človek v 24 urah naslednje napore:

Njegovo srce odda 105.680 udarcev, nad 23.000-krat vdihne in izdihne, popije 1,61 litra teko-

čine, poje 1,36 kg hrane, izgovori 4800 besed. Lasje mu porastejo za 0,43 mm, a delovanje njegovih možganov sili v pogon 7 milijonov celic.

Nekaj drobnih...

Nekdaj naši predniki sploh niso vedeli za kopanje na morju ali v reki. Rimljani so se, kot je znano, kopali v lepo urejenih za-

prtih kopalnicah. Sele v začetku 17. stoletja so se začeli kopati v reki angleški študentje. Če so jih šolske oblasti drugič zasačile pri kopanju so jih izgnali iz učiteljskega doma.

Sposobnost za razločevanje barv se pri ljudeh veča do 25 leta starosti. Kasneje pada vse do 65. leta starosti.

Tisti, ki se boje morske bolezni, jo bodo morda laže prenašali, če bodo vedeli, da obstoji do sedaj 714 sredstev proti njej in da je nobeno ne more docela odpraviti.

Znamka za 10 din

Uprava

»Delavske enotnosti«

Ljubljana

Poštni predal 284

»Delavska enotnost« ti redno prihaja na dom — Ali si poravnal naročnino? Stori to takoj! Opozori sotovariša na članke v »DELAJSKI ENOTNOSTI«, ki so ti všeči!

JOŽE ZORN:

Ob 50-letnici Bratka Krefta

V petdesetih letih življenja se vsakemu človeku pripeti toliko dogodkov, ki oblikujejo njega samega in vplivajo na življenje drugih, da bi bilo to težko, celo v knjigi o vsakdanjem človeku, to zapisati. Za Bratka Krefta, ki ima toliko vzdevkov — »ljudski tribun« in »kulturni robotnik« sta najzanimivejša med njimi — pa je še posebno značilen vpliv na okolico, saj ga je vse življenje spremljal nemir. Nemir je nastel v njem, Kreftu in njegovih številnih stvaritvah z najrazličnejših področij se je namreč moral vsakdo vedno opredeliti: ali za njega ali proti njemu. Ni moj namen, da v tem sestavku opišem in ocenim pomen njegovih dram, komedij, razprav, ertic, dramaturških zapiskov ali reži, torej vse njegovo ustvarjalno delo, ki je oblikovalo okolico mnogo bolj kot to mislimo, temveč se bom zadržal samo na nekaterih značilnih, delno še neznanih odločilih njegovih življenja in ustvarjanja.

Ze s svojim rojstvom je naredil zmešanje. Rodil se je po naključju v Mariboru, doma je pa v Biserjanah, v Prlekiji ob Ščavnici, ki mu je tako draga — kakor sam pravi — kakor je bila Tarasu Ševčniku draga Ukrajina. V njegovi neposredni sosesčini je se rodila v zadnjih 150 letih vrsta nemirnih ljudi: Miklošič, Vraz, Murko, Ilesič, Slavko Ostre, Meško, Slodnjak in Božidar Boriko, da omenim samo nekatere najzanimivejših. Kreft pa je med njimi s svojim delom na najrazličnejših kulturno-družbenih področjih najnemirnejši.

Začel je v tistem, za Jugoslovane najbolj odločilnem času med dvema vojnama, ki je preusmeril našo nacionalno in socialno zgodovino. Ze

temu danes pravimo. Prvi njegov najvidnejši odraz tega prizadevanja je bila njegova opredelitev za dramatika. Njegovo prvo dramsko delo je danes že popolnoma neznan komedija »Tuda teta«. Sedemnajst let mu je bilo, ko jo je napisal, jo nato režiral pri vaški igralški družini v majhni pohorski vasi Lehen, po predstavi pa sežgal.

Njegov profesor, pesnik Janko Glazer, je zgodaj opazil Kreftov talent za dramatik in ga takoj močno vzpodbudil za dramsko delo. In kot osmošolec se je Kreft lahko že postavil kar s tremi dramami »Nemoci«, »Tiberi Gracchus« in »Sonja«. Ze prvi njegov dramski začetki nam pokažejo, kako se je Kreft vedno loteval aktualnih družbeno političnih dogajanj in jih oblikoval.

»Nemoci« je obravnavala tematiko dijaškega življenja, »Tiberi Gracchus« kaže pomen potrebe politiko približati ljudstvu, »Sonja« pa je njegovo prvi delo v katerem ga pritegne problem revolucije, drama namreč obravnava delo prve ruske revolucije iz 1905. leta. Toda samo literarno oblikovanje dramskih del ni moglo zadostiti Kreftovim prizadevanjem.

Ko je Kreft svoja dramska dela pisal, ko je tuj napredna dela spoznal in dojel, jih je moral posredovati in prikazati tudi drugim. Zato je tako dela tudi uprizarjal in režiral. V mariborskem gledališču je že v sezoni 1922-23 — seveda kot dijaško igralno — pod psevdonimom Bratka Sila (značilno ime) nastopal kot igralec. Igral je med drugim pleskarja Mikolko v Dostojevskoga Zločin in kazen, kar je za tako mladega igralca nedvomno velik uspeh. Vodil in režiral je umetniško akademijo srednješolcev. Ker je uprizoril svojo dijaško dramo »Nemoci« v mariborskem gledališču, je zahtevalo mnenje takratne meščanske družbe naj ga zaradi prevratnih idej v dramu (tik pred matoro) izključijo iz šole!

Svoje prijatelje je Kreft že v zgodnji mladosti iskal in našel med Senčarja, tamkajšnjega naprednega

delavca, vojaki in kmeti. Posebno je postal »nevarens«, ko je začel zahajati v mariborsko mešsko kasarno in na vojaško vežbališče, kjer je razpravljati s prepričanimi vojaki, kar je med drugim opisal v že imenovani ertici »Rdeči fesi«. V mariborskem gledališču je našel prijatelja, mizarja Petka, ki je bil koroški vojak. Ta je v nemščini napisal socialno delavsko dramo »Zrtve«, ki je prikazovala napore delavskega boja proti kapitalizmu.

Kreft je je prevedel, predelal in režiral. Ljudski oder jo je slavno in uprizoril v Narodnem domu 1. maja 1923. leta. To je bila prva Kreftova prvomajska kulturnopolitična manifestacija, ki se bo v njegovem življenju še mnogokrat ponovila.

Pri Ljudskem odru, kjer se je dokončno odločila njegova pot h gledališču in dramu, je spet našel prijatelje-delavce in poznejše sodelavce, da omenim med njimi Maksa Furjana in Eda Verdonika. Toda tudi njegova amaterska pot kaže značilnosti popularno-upornika. Kot dijak je postal najprej ilegalni gojence Gledališke šole, ilegalni igralec, nato pa ilegalni član Ljudskega odra, ki je najprej gostoval v Narodnem domu, nato pa so ga preganjali po mariborskih podzemskih luknjah od Flosarske do Apotekarske dvorane, dokler ni Ljudskega odra takratna klerikalna oblast kupila. Kajti repertoar, kakor so bili Schönherrjeva »Otroška tragedija«, Petkove »Zrtve« in Cankarjev »Hlapec Jernej« je bil pač preočiten upor mladega rodu zoper zlagano oficijalno politiko tedanjega časa. Zato se je Kreft takrat odločil, da ne uspe, ker mora upeti — in je usmeril svoje javno odsko delo med kmete v domačo Prlekijo in med delavce, na delavske, vaške in provincialne odre. Tam je nekaj let sejal in razširal nove družbene in umetniške poglede.

V Mali Nedelji pri Ljutomeru so v tistem času zgradili lep in velik kulturni dom. Na povabilo Slavka Senčarja, tamkajšnjega naprednega

trgovca, je prišel Kreft s sosolci — dijaki na pomoč njihovi vaški igralški družini uresničevati svoje progresivne režiserske zamisli. Igra »Volkašine«, »Navaden človek« in »Moč teme«, v sosednjem domačem kraju pri Jurju pa Meškova »Matie« in »Matičke ženitni«, so na prejšnjih podeželskih odrih kot prvi revolucionarni poizkus doživele izredno nenavaden uspeh in dokazale, kako delovno ljudstvo sprejema moderna načela dramaturgije, režije in inscenacije. Posebno »Moč teme« je doživela na malonedeljskem odru velikanski in nepozaben uspeh. Tako je Kreft dokazal, da ljudstvo zna sprejemati, centi in polno vrednotiti prave umetnine.

Znana je ljubljanska prvomajska uprizoritev, Golouhove »Križe« leta 1928, ki je bila brez dvoma v predaprilski Jugoslaviji najbolj revolucionarna in edina javna proletarska prvomajska kulturna manifestacija v ljubljanski Drami. Takrat je prvič v Slovenskem narodnem gledališču ogromna rdeča zastava ob koncu dejanja, dobesedno prikrila, ob jutru internacionalne, oder in gledalce v parterju ter fascinirala celo hišo. Vmes med temi leti pa je bil Bratko Kreft umetniški vodja, režiser, igralec, dramaturg in instruktor za mnoge delavske odre na Jesenicah, v Kranju, Kamniku, Zagorju in vse tja do Maribora in Ptujja, posebno pa v krajih ljubljanske okolice na Ježici, v Dobrunjah, v Zalogu in na Viču. Vzgojil je mnogo režiserskih kadrov in odkrival nove umetniške, scenске, režijske in kulturnodružbene razglede. Pri tem si je nakopal nešteto idejnih nasprotnikov. Ker je vzvajal, učil, šminkal, režiral, insceniral, predaval, je — uspel.

Samo odrska govornica je seveda premalo za kulturno poslanstvo nove ideje, ki jo Kreft mora razširjati med ljudi, njegov nemir ga je vmes usmerjal tudi v leposlovje. Po dijaških »Utrinkih« je izšlo leta 1924 v tedniku »Socialist« pet njegovih ertic, prva njegova tiskana proza.

Prvi del njegove nameravane trilogije, dijaški roman svoje generacije, ki je najprej začel izhajati leta 1928 v mariborski »Delavski politiki« — »Človek mrtvaških lobanj« — je vnesel vnovič velik nemir med delovno javnost. Nato se začno pojavljati njegove novele, kritike, eseji, marksistično-socialni članki v Slovenski in Ljubljanskem Zvonu itd. slovenski okvir je postal za njegove misli že kmalu preozek. Hrvatske in srbske revije in časniki so začeli objavljati njegove članke o umetnosti, gledališču in kritiki. Zagrebški »Socialna misao« in »Književni horizonti«, beogradska »Nova literatura« in »Stožer«, torej vse, kar je bilo v tisti dobi naprednega — objavljalo Kreftove prispevke. Cankarjeva družba izda potopis »Med potniki in mornarji«. Domači prijatelji začne v podlistku objavljati prvo večje delo v slovenski literaturi o viničarskem življenju »Kalvarija za vasjo«. Leta 1936 je spet razgibala javnost njegova novela in Ljubljanskem Zvonu »Tempo, tempo... Zadržani« in »mrtvaških lobanj«. Je bil obsojen in leta 1931 brezjavnno odpušten iz ljubljanskega gledališča.

Posebno poglavje pa zasluži Kreftov uspeh na medvojnem revijalnem delu; tam se je na neki način ponovila njegova uspešna podjetnost iz dobe mariborskih »Utrinkov«. Pri tem mislim na sicer mnogo večji pomen in uspeh izdajanja napredne revije »Književnost«. Ko je Kreft po maturi odšel na Dunaj z namenom da bo študiral medicino, pa ga je tam le dokončno privabil študij moderne dramaturgije, je bil že človek, kakor temu pravimo, z zgrajenim svetovnim nazorom. Po mariborskih odrih revolucionarnih poizkusih, predavanjih v tamkajšnji Ljudski univerzi o socialni liriki — takrat so izšle Seliskarjeve »Revije« — je pridil izkušnja in ustalele nem življenjskem nazoru se je takol pridružil dunajskemu delavskemu gibanju. (Konec prihodnjega)

OB PETI OBLETNICI SMRTI PREŽIHOVEGA VORANCA

DA BI NJEGOVI SIROTEJI ŽIVELI LEPŠE

Poznega jesenskega dne sem izstopila na postaji v Ravnah na Koroškem. Dež je lahno rosil in ceste so bile blatne. Polja, gobe in hribovi so se neopazno ovijali v jesensko sivino. Namenila sem se na Prežihovino. Pri srcu mi je bilo prijetno. Vzbujali so se mi lepi, živi spomini. V mislih sem bila pri Vorancu in z Vorancem...

Krčma sredi trga. Ob nedeljah so v krčmo prihajali delavci, tesarji, drvarji... Med njimi je sedel Voranc. Po ničemer se ni ločil od ostalih. Kdor ga ni poznal bi dejal, da je eden drvarjev.

Takrat sem se večkrat na skrivaj priplazila za Vorancem in prisluhnila razgovoru. Pivci so se pogovarjali o svojih težavah. Ta je pripovedoval o hčerah, drugi o sinovih, tretji kako mu je stara pobrisala... Voranc je našel za vsakega pravi odgovor. Zato so mu vsi zaupali in ga imeli radi. Da, Prežih menda vedel za najbolj skrite stvari večine družin po Meziški dolini. In od tod je zajemal snov za svoje novele in romane, snov iz resničnega, vsakdanjega, vselega in trpečega življenja.

Na trgu sem, na trgu kakor pred leti... Od blizu in daleč so prišli kmeti in delavci. Na tovrstnem avtomobilu, s katerim so se pripeljali delavci iz bližnjih tovarn, je stal Voranc. Govoril je zbranim pred volitvami v Zvezno ljudsko skupščino. Po domače je zvenela njegova beseda.

Ničesar vam ne mislim obljubljati, pa tudi golažev nikomur ne bom plačeval, kakor so to delali stari poslanci. Vse kar bo storjenega bo delo vaših rok...

Se in še je govoril. Vmes so se poslušalci nasmejali njegovim segavitnim besedam in pritrjevali. Na volitvah je vse glasovalo zanj.

Stopam po blatni cesti in srečujem znance. Na delo gredo, zaviti v dežne plašče in obuti v gumijaste škornje. Mudi se jim na delo v fužine. Kje neki sem že videla tega visoko-oraslega, črnolasega mladeniča? Aha, spet je v zvezi z Vorancem.

Bilo je na zasedanju okrajne skupščine. Takrat se je zgodila huda nerodna zadeva. Mlad črnolasec je menda za svoj govor pobral iz časopisa najbolj učene in zamotane besede. Najbrže jih še sam ni prav razumel. Na skupščini je na dolgo in široko klobasal.

Zbrani odborniki so začeli poklašjevati. Tu in tam je kateri celo zadrževal. Voranc pa se je presedel, kot da bi sedel na žerjavici. Zdalji je vstal in razburjeno prekinil govornika.

Mislil, da mi ne bo nobeden zameril, če vam nekaj odkrito povem.

Pogledal je vse okrog sebe in sleherni od navzočih je čutil njegov dobrohoten, a vendar prodoren pogled.

Mi, ki smo tu zbrani, smo večidel pauri in delavci. Po mojem se da vsaka reč, pa naj bo še tako zamotana, po domače, po naše povedati. Ne vem kakaj bi govorili take učene besede, da jih nobeden ne zastopi. Jaz vam odkrito povem, da nisem ničesar zastopil. Najbolj pametno je, da se porazgovorimo po naše kake težave so tu, kake tam. Razvozljali jih bomo, kakor bomo pač najbolj znali in vedeli...

Odborniki so mu začeli ploskati. Voranc pa je po domače govoril o politiki in njegov glas je prebudil še takega znanca. Ljudje so priklimali in rekli, da ima čisto prav. Tudi sami so se oglašali in pred

poslancem so se razgrinjale težave in dobre strani vasi, trgov in tovarn...

Tako živo sem bila zaverovana v svoje spomine, da niti nisem zapazila kako daleč za menoj so že fužine. Prišla sem v središče Jamnice in Vorančevih čudovitih samorastniških podob: Voruhov, Frančuhov, Petruhov...

Stopala sem v bajte in povpraševala, kje živi Radmanca, glavna osebnost zgodbe »Ljubezen na odoru«. Pokazali so mi pot preko brvi tja v klanec, h Kotnikovi bajti pod vnožjem Uršlje gore. Podvizala sem korak. V strmini blizu bajte je v zagrajenem vrtiču pletla Radmanca globoko sklonjena nad zemljo. Zmotila sem jo. Vzravnila se je. Pred seboj sem jo videla vsa tako, kakor jo je znal opisati Voranc. Njene lepe, temnorjave stiče oči povedo marsikaj. Nikoli ne bodo mogle zamolčati zgodbe njene mladosti.

Zdaj bo stara blizu pedeset let. Njen betežni, že okrog osemdeset let star mož, se še komaj premika. Na stara leta mu je Radmanca dobra žena. Osem otrok je rodila. Nobenega ni več doma. Odšli so za delom. Ponosna je nanje, ponosna na to svoje otročevje. Le takrat jo stisne v grlu kodač pripoveduje o Afruli, njeni najljubši deklinci, ki je padla v gori.

Vsa družina je bila z gore. Radmanca je bila že od vsega začetka obveščevalka. Pri njih so vedno našli varno zavetje koroški partizani. Stara dva so odpeljali v taborišče, otroci so partizani. Vrnili so se vsi razen Afrule. Stara dva sedaj načrtujeta kako bosta s pomočjo mladih popravila že napol podrti bajti. Zares, koliko življenjske sile je v teh na videz tako nepomembnih, a vendar živavih ljudi.

Radmančine zgodbe Voranc ni dokončal. Prehitro se mu je utrnulo življenje.

Obiskala sem še marsikatero bajto. Ogledala sem si znameniti Pekel, ki ga je Voranc opisal v Sol-

zicah. Šele tedaj sem doumela kako je znal Voranc iz te skoraj nepomembne žive stvari izluščiti najčistejše kristale.

Preški vrh. Sam, samcat stoji tam njegov dom. Sredi logov in gozdov moti tišina le poigravanje vetrov in žuborenje voda, ki tečejo v dolino.

Na Prežah je ostalo prazno. Nič več ne prihaja tja skrivnostni gost, drobnih, mežikajočih sivih oči. Nič

PRVA LETOŠNJA PREMIERA NA ODRU VIŠKE »SVOBODE«

POZNO, TODA DOBRO

Ko smo zadnjič pisali o dejavnosti »Svobode« na Viču v preteklem letu in načrtih za leto, smo med drugim omenili, da je igralska družina sestavila za letošnje leto bogat spored iger. Kot prvo letošnje delo so uvrstili v program Schillerjevo »Kovarstvo in ljubezen« — igró — ki so jo uprizorile že številne družine naših delavskih prosvetnih društev.

Skoro dva meseca se je družina pripravljala. Vsi igralci so se resno trudili in večer za večerom vztrajno »pili« svoje vloge. Režiser je bil zahteven. Hotel je, da bi vsi mladi igralci pokazali vse svoje sposobnosti in da bi ljudje videli, da je družina kos tudi težjim gledališkim stvaritvam.

Uspeh tega prizadevanja se je pokazal preteklo soboto, ko so igró igrali na svojem domačem odru. Uro pred začetkom so se začeli zbirati Vičani v tesni čakalnici prosvetnega doma. Vsa koda je hotel zasedeti najboljša mesta. Bojazen nekaterih tovarišev, zlasti pa igralcev, da bo prišlo na igró malo ljudi, ni bila upravičena. Prišli so celo tisti, ki sicer redkokdaj prihajajo h gledališkim predstavam.

Z nekaj izjemami so vsi igralci dobro igrali. V glavnih vlogah

več ne gleda Uršljo goro, nič več se ne zatre v dolino, kjer buči žiljenje s polnim tekom. Obstala je njegova misel, ki je pela slavo svetle lepoti in temu, do takrat skoraj nepoznanemu malemu koroškemu človeku.

S spoštovanjem vstopam v Vorančevu delovno sobo. V zastekleni omarji gledam njegova dela: Dobrodob, Požganica, Jamnica, Solzice...

Sredi sobe na mizi so albumi s posvetili delovnih kolektivov svojemu dragemu prijatelju.

Ob pogledu na črno pregrnjeno posteljo mi vztrepetalo srce. Tu leži Vorančeva posmrtna maska in ostatis njegove desne delovne roke, roke, ki je s srčno toplino božala in delila sosedom sirotam kruh, roke, ki je spretno vrtela plug kot pero, vse le z enim samim navdihom, da bi njegov sirote živele lepše in boljše življenje...

Mojca Dornik

Hinko Smrekar: Lakomnost

Hinko Smrekar je v svojih podobah in karikaturah razkrinkal malomeščanstvo, zlaganost in nečlovečnost takratne izkoriščevalske družbe. Obenem pa je s svojimi karikaturami bičal tudi človeške nizkosti vseh vrst

Pogovor v garderobi svobodašev v Zgojnji Šiški Videl sem srečne ljudi

Pred dnevi sem vdrl v sredo najzibavnejših priprav za veseli večer. Iz vlažne spomladanske teme, tako značilne za letošnje nenavadno zimo, sem stopil v prijetno razpeltost in toplo igralsko sobo doma Svobode v Zgojnji Šiški. Menda je za vse gledališke oblačilnice značilna neka razburljiva domačnost, vendar v tej sobici je ta bila tako prijetna in prisrčna kot je še nisem občutil. Takoj me je prevzela in kar nekako sprejela vase. Pogovarjali smo se sproščeno in pripovedovali so mi o svojem delu, uspehih in težavah kot da razlagajo nekemu, ki se je po daljšem času vrnil, kaj vse so storili med njegovo odsotnostjo.

»Veseli Šiškarji bo naslov večera,« mi je dejal tovariš Herbert,

intridesletnico svojega odrskega udeleževanja. Tovariš Pavle Zirovnik, tajnik dramske sekcije, pa je dodal: »Našim veselim Šiškarjem ni namen samo zabavati, ampak bi predosem radi z zabavnimi prireditvami — in to kvalitetnimi,« je poudaril, »privabliti čimveč ljudi v doborano in jih navadili nanjo, da bi prihajali tudi k resnim prireditvam. Saj ljudje še radi hodijo in imamo precej stalne publike, a z veselimi večerom bomo nedvomno pridobili še več navdušencev in pristašev za naše odrsko delo. No, gmotnega uspeha tudi ne gre zametavati, saj se moramo sami vzdrževati in še podpirati nekatere druge sekcije.«

O njihovi skrbni in prizadevni gospodarnosti sem se tudi sam prepričal, ko mi je tovariš Bratovec, njihov odrski mojster, razkazoval oder. Če se ne motim bo tu tudi on slavil petintridesletnico dela na odru, saj je bil že vrsto let pri »šentjakobskem«. Oder je zelo prostoren in skrbno urejen, da je lepo na njem igrati. Razlagali so mi, da vse sami naredijo in opremljajo sceno; tu jim je v veliko pomoč posebno strokovna sposobnost igralca Joška Medveda, a tudi drugi so iznajdljivi in prizadevni — Tako k srcu nam je prirastel ta našoder!... »Drugo še kar gre, le stole imamo stare,« je s skromnostjo skrbnega gospodarja dodal tovariš Bratovec, ko smo z razsvetljenega odra gledali v mrak in hlad prazne doborane.

»O, doborano imamo pa vedno polno!«, je pribila tovarišica Bratovec, eden glavnih stebrov gledališkega življenja v njihovi Svobodi. Saj je še največ zrežirala ona in pa tovariš Horvat. »Vsako novo delo igramo najmanj štirikrat doma, potem pa še veliko gostujemo, predosem po bližnji okolici, pa tudi daleč ven smo šli ali bomo še šli. Tako nameravamo z dramo »Mladost pred sodiščem« v kratkem obiskati Brda in Notranje gorice, tudi z Litičani smo že dogovorjeni. Sploh je »Mladost pred sodiščem« do sedaj naš največji uspeh, saj bo že kmalu petnajsta predstava. In ko sem hotel vedeti, kdo ima največ zaslug za to izredno uspešno uprizoritev, sem zvedel, da tovarišica Bratovec, ki je že star gledališki delavec, saj je sodelovala sedem let pri »šentjakobskem« ter pri predosem in pojojnem »Vodniku«. »Deseto uprizoritev, ki so jo gledali tudi slušatelj višjega režiserskega tečaja, je obiskal tovariš Regent,« je skromno, a ponosno nadaljevala Bratovec, »kajti igrali smo v počastitev njegove sedemdesetletnice!«

»Pa, ko že govorimo o gostovanju, naj povem še, da smo do igralskih družin, ki prihajajo k nam v goste, precej kritični,« je nadaljeval pogovor tovariš Zirovnik. Iz njegovih besed je dihala zavest Svobodaša, ki ve, da je našim delovnim ljudem dati le naj-

boljše. In pri vseh, brez izjeme, sem v začetku razgovora opazil, da se močno zavedajo svojih svobodaških nalog in poslanstva. Pod častjo in protinjihovi zavesti bi bilo ponujanje kakršnih koli plehkkih »zabavnih« ali lažnometniških in poceni iger. Z zadovoljstvom so ugotavljali, da so njihovi gledalci že precej kritični in niso zadovoljni s kakršno koli igró.

»Pri svojem delu pa večkrat naletimo na velike težave, proti katerim smo takorekoč brez moči,« je povedala tovarišica Bratovec. »Dvoje nam povzroča največ skrbi: pomanjkanje režiserjev in uprizoritve vrednih, kvalitetnih del! Tovarišev, ki bi radi igrali, je veliko, le režiserjev ni. Vsaj takih, ki bi hoteli delati tako kot delamo mi — samo za prijetno zabavo, da pomagajo vzgajati in izobraževati. Težkih tisočakov, ki jih zahtevajo nekateri dramski igralci in poklicni režiserji, mi ne zmoremo, jih nimamo kje zeti. In še to vam povem, da taki, ki bi radi zaslužili, kjer se drugi ženejo z idealizmom, ljubeznijo in požrtvovanjem, s svojim, niti malo ne kulturnim odnosom, podirajo težke in z žrtvami dosežene uspehe, ali jih pa vsaj močno zavirajo! To ni pošteno.« Tovarišica Bratovec je za trenutek ufhnila in nadaljevala: »Treba je vzgojiti režiserje iz naših, svobodaških vrst. Ti bodo najlažje dosegli kakovost uprizoritve in izboljšali izbor. Da, izbor je druga težava. Mi bi radi igrali napredna in res umetniška dela, ki bi gledalcem — in ti so predosem delavci — nekaj nudila, jih izobrazila, idejno krepila in jim obenem nudila užitek. Ker so naša odrska sredstva skromna, moramo tudi izbirati tehnično ne preveč zahtevna dela. In tu je naša stiska in ne samo naša, ampak vseh amaterskih odrov v Sloveniji. Mi imamo v načrtu štiri premiere na leto, a težko nam je najti štiri primerna dela, ki bi ne bila že ne vem kolikokrat igrana na naših amaterskih ali poklicnih odrih. Glejte, »Mladost pred sodiščem« igravo že skoraj povsod. No, ljudje, ki so gledali obe uprizoritvi v Celju in Kranju, so nam zardili, da je bila naša popolnoma enakovredna in v mnogočem boljša. Radi pa bi igrali dela, ki obravnavajo našo stvarnost. Lani smo uprizorili »Semena v kamenju«, a delo ni preveč vžgalo, letos imamo v načrtu igró »Iz noči«, delo hrovaškega pisatelja Fedena, in dramo o neoyorskih šoferjih taksijev in njihovi stakbi. A zakaj, v ognju razgabljanja me je Bratovec skoraj očitajoče pogledala, »naši pisatelji tako malo napišejo? Kaj ne vedo, da komaj čakamo, mi, igralci in naša publika, odrski delci o našem življenju, o graditvi socializma? In prevajalci! Tudi oni bi morali misliti na potrebe, želje in težnje naših gledalcev, posebno amaterskih, svobodaških,« je poudarila na koncu.

KULTURNI DROBIŽ

Indijska baletna skupina pride v Jugoslavijo

Spomladi bo v Jugoslaviji gostovala indijska baletna skupina, ki bo prikazala nekaj indijskih baletnih nastopov v Beogradu, Zagrebu in drugih večjih mestih. Nato bo skupina gostovala tudi v nekaterih drugih evropskih državah.

»Zalujoci ostali« v turških gledališčih

Državno gledališče v Ankari je nedavno uprizorilo Nušičevo komedijo »Zalujoci ostali«. To je prvo jugoslovansko delo, ki je bilo uprizorjeno v Turčiji. Komedija je doživela lep uspeh in jo bodo igrali tudi v drugih večjih turških gledališčih.

Nov roman Dobrice Čosića

Dobrica Čosić je pred kratkim izdal nov roman »Korenik«, ki ga štejejo v Beogradu za eno najboljših književnih del po vojni. Snov romana je vzeta iz patriarhalnega življenja nekdanje male Srbije.

»Goran« — časopis ogulinskih srednješolcev

V Ogulnu bo kmalu izšla prva številka srednješolskega časopisa »Goran«. V časopisu bodo srednješolci objavljali članke o problemih gimnazije, delu mladinske organizacije, prispevke mladih pesnikov in gradivo, ki je tesno povezano z življenjem in delom srednješolcev.

V naših knjižnicah je bilo ob koncu leta 1953 več kot tri milijone knjig

Naše javne knjižnice vseh vrst so štejele koncem leta 1953 vsega približno 2 milijona 900.000 knjig.

JAVNA POHVALA

Glavni odbor Prešernove družbe je na svoji redni letni seji 5. februarja t. l. med drugim razpravljal tudi o delu poverjenikov. Ugotovil je, da so znatne zasluge požrtvovalnih in vztrajnih poverjenikov pripomogle k temu, da je Prešernova družba dosegla v zadnjem času tako pomembne uspehe. Se posebno priznanje pa velja poverjenikom iz vrst prosvetnih delavcev, ki tvorijo težišče poverjeniške mreže Prešernove družbe.

Ko se Glavni odbor javno zahvaljuje vsem poverjenikom za njihov trud, pa jih istočasno vabi, da še poudarje svoje napore za razširjanje napredne knjige med delovne ljudi. Glavni odbor je prepričan, da bomo samo s skupnimi napori lahko počastili desetletnico narodne osvoboditve s takim številom članov in tako naklado knjižnih zbirk, kakršne Slovenci do danes še nismo imeli.

GLAVNI ODBOR PREŠERNOVE DRUŽBE

skupaj (vpisanih in nevpisanih) Razen tega imamo še knjižnice, za katere ni podatkov, ker so to razne priročne, strokovne in druge knjižnice. Če prištejemo še te knjige, imamo v naših knjižnicah nad 3 milijone knjig. V letu 1954 se je število knjig v naših knjižnicah še bolj pomnožilo, nimamo pa še točnih podatkov glede števil novih knjig.

ki vodi vaje za veseli večer. »To bo popolnoma naš, izbiran veseli večer. Sami smo sestavili program: kratke skeče, ki jih bo povezoval napovedovalec s kaksnimi duhovitimi... No, pa se še vedno spominimo kake, da jo opletemo — vsak prinese na skušnjo kako novo šalo.« Strogo zaupno pa so mi razkrili, da pripravljajo presenečenje za gledalce, a to še ni za javnost...

Ne, šal jim prav gotovo ne marjka! Ze dolgo nisem sedel med tako veselimi ljudmi; pa še duhovitega in vedno nasmejanega tovariša Vipotnika imajo v svoji sredi! Ta mladi delavec — ki je takoj, ko je pred dobrim letom prišel v Litostroj, našel pot v Svobodo — jih je kar naprej stresal iz rokava. Smejali smo se osem: nekaj jih je bilo za program — kot pristnemu Pohorčanu mu že ne bo težko »igrati« pohorskega Pepka — pa tudi »privatnih«, tako samo »za ozek krog« jih je bilo precej...

»Vendar naš veseli večer ne bo smešil samo nekatere splošne človeške slabosti tega ali onega spola, temveč si bomo pridoščili tudi Šiško in Šiškarje, njihove napake in zaletlosti. In na račun marsikoga in marsičke kje drugje po sputu bo tudi padla kakšna.« je hudomušno zagotavljal tovariš Možina, star Svobodaš, ki izpred vožne, ki bo v kratkem slavil pet-

Prizor iz filma: »Sumljiva oseba«. Zamisel filmskih ustvarjalcev »Avale filma«, da posnamejo na trak Nušičevo »Sumljivo osebo« je hvale vredna. Kljub nekaterim osnovnim pomanjkljivostim (predvsem slab zvok) pa »Sumljiva oseba« ni tako slab film in si ga je vredno ogledati

PABERKI

O DELU »SVOBOD«

Zanimivo predavanje. Ljudska univerza v Zagorju prireja vsakih 14 dni zanimiva predavanja. Na zadnjem predavanju je tovariš Roman Albreht govoril o novem plačnem sistemu. Na predavanje je prišlo nad 150 ljudi.

Lep uspeh dramske družine »Svobode«. Nedavno je dramska družina »Svobode« Tabor v Mariboru uprizorila Nicodemijev komedijo »Scampolo«. S to igró je družina dosegla velik uspeh. Če bi imeli večji in sodobnejši oder, bi lahko igralci te družine igrali tudi večja in zahtevnejša dela.

Se ena »Svoboda«. Nedavno so v Izoli ustanovili delavsko prosvetno društvo »Svoboda«. Na ustanovni občni zbor je prišlo 420 ljudi. Sklenili so, da bodo ustanovili več sekcij, organizirali celoletna izobraževalna tečaja in uredili društvene prostore.

Tudi v Grahovem bodo ustanovili »Svobodo«. Na predlog 400 delavcev lesnarskega industrijskega podjetja v Martinstanovcih pripravljajo v Grahovem ustanovni zbor »Svobode«. V Grahovem imajo lepo urejen prosvetni dom, kjer bo novostanovljeno društvo lahko pričelo številne prireditve.

OB ROBU ZADNIH DOGODKOV V SOVJETSKI ZVEZI

SPREMEMBE V KREMLJU

Nekaj misli o spremembah v sovjetski vladi, o notranjem razvoju v Sovjetski zvezi in nekaj ugibanj o notranji ter zunanji politiki nove vlade pod vodstvom maršala Bulganina

Preosnova sovjetske vlade, ki bo poleg delovala pod vodstvom maršala Bulganina, je dogodek, s katerim se ves svetovni tisk zelo veliko ukvarja. Iz ogromne gomile različnih ugibanj pa je težko izluščiti pravo bistvo sprememb v sovjetskih vrhovih, zakaj mnogi ljudje, ki ocenjujejo te spremembe, gledajo nanje skozi politično pobarvana očala strank ali gibanj, ki jim pripadajo. Zanimivo je, da nekateri zahodni komentatorji, ne prikrivajo veselja, ki je odraz težen, da bi se Sovjetska zveza vrnila na stalinsko pot in zavrla svoj notranji razvoj, v katerem se je v zadnjih dveh letih pojavilo nekaj naprednih in socialističnih težen. Gre za preprosto dejstvo, da bi socialistični notranji razvoj in miroljubna zunanja politika Sovjetske zveze škodovala načrtom nekaterih političnih in gospodarskih skupin na Zahodu. Zato so te skupine zadnje dve leti tako uporno dokazovale, da se v Sovjetski zvezi ni ničesar spremenilo, zato so ocenjevale sovjetsko politiko popuščanja kot izraz slabosti in zato so tudi tako ostro odgovarjale na sovjetske mirovne ponudbe ter obenem izgrajevale svoj vojaški obkoljevalni sistem. Če bi namreč popuščal strah pred Sovjetsko zvezo, ki ga je vcepila narodom stalinska zunanja politika, strah, ki omogoča reakcionarjem na Zahodu, da drže na vajetih številne narode, bi oslabil vsi zahodni politični in gospodarski načrti nadvlade nad svetom.

Spremembe v Moskvi in grozov govori Molotova, ki ga je steer Zjukov, novi obrambni minister, nekaj dni kasneje nekoliko ublažil, kažejo, da bo sovjetsko vodstvo v bodoče resneje in ostreje reagiralo na nekatera prizidevanja zahodnih veselil (Formozza, pariški sporazumi, razni azijski pakti itd.). To pa bo zaostroilo mednarodni položaj (nekoliko ga je že) in koristilo zahodnim reakcionarim skupinam, ki so s svojo dejavnostjo vplivale na tak razvoj dogodkov.

Težko je oceniti tudi vpliv notranjih razmer na spremembe v sovjetskem vodstvu. Jasno je le, da je zmogala tista skupina, ki je trdila, da se mora Sovjetska zveza spriti mednarodnih razmer plemenitveno oboroževati in zato graditi težko industrijo

Mala vojna v formozični ožini. — Čangkajskove enote zapuščajo otok Tačen, ki ga je nekaj dni kasneje zasedla vojska LR Kitajske

(seveda na račun življenjske ravnj), ne vemo pa še, kaj bo z notranjimi spremembami, ki so v zadnjih dveh letih precej načele nekoč nedotakljivo oblast birokracije. Pri tem mislim predvsem na tako imenovano akcijo za izboljšanje dela sovjetskih ustanov, ki je zajela zelo širok obseg in proti kateri je birokracija ogroženo nastopila. Če prebiramo sovjetske časopise in revije (tudi tiste, ki so pod direktnim vplivom CK in Hruščeva, prvega partijskega sekretarja, ki se je v zadnjih dneh močno uveljavil) bomo videli, da so v Sovjetski zvezi do nedavnega krepko stopali na prste državni birokraciji. V eni izmed zadnjih števil »Komunist« je minister Zverjev pisal, da nastaja v 1955 podjetje izročiti v upravljanje republikam in da pripravljajo ukrepe, s katerimi bodo še precej podjetje izročili v pristojnost republikanskim organom. S tem bi v

Glasilo sindikatov Slovenije. Izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. Odgovorni urednik France Bošnjakovič. Tisk Tiskarne »Ljudske pravice« v Ljubljani. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Cufarjeva ulica 1 — Dom sindikatov. Telefoni: uredništvo in uprava 32-031, uredništvo 32-538, uprava 30-146. Poštni predal 854. Račun pri Mestni hranilnici v Ljubljani 601-905. 1-221. List izhaja vsak petek. Rokopisov ne vračamo. Mesna naročnina 40 din. četrtletna 120 din. polletna 240 din. celoletna 480 din. posamezna številka 10 din.

POKLON ERSKINE CALDWELL VZHAJAJOČEMU SONCU

Clem je stopil nekaj korakov stran. Ustavil se je s hrbtom proti Lonnieju in gledal preko polja tja, kjer je bil njegov dom. »Lahko bi šel v tisti gozdič tam preko in počakal, da bi se me naveličali iskati,« je dejal Clem in se obrnil k Lonnieju. »Bolje bi bilo, da bi šel drugam,« je odvrnil Lonnie nemirno. »Poznam Archa Gunnarda. Težko ga je pregovoriti, kadar se je za kaj odločil. Jaz ga še malo ne morem ustaviti. Mogoče bi bilo bolje, da bi šel ven iz dežele, Clem.« »Ne bi mogel narediti tega in pustiti družino samo tam na oni strani polja,« je rekel Clem. »Dobil te bo, če ne greš.« »Če bi mi ti hotel le malo pomagati, me ne bi. Moral bi iti in se skriti tam čez, v tistem gozdiču za nekaj časa. Mislim, da lahko to narediš zame, ko sem ti pomagal najti očeta v svinjaku.« Lonnie je kimal in prisluskoval glasovom iz velike hiše. Ker naprej je prikimaval, medtem ko je Clem čakal, da mu pritrudi. »Če se boš postavil zame,« je rekel Clem, »zadostuje, da grem samo v gozd in počakam, da bodo pozabili. Ne boš povedal, kje sem, in lahko rečeš, da sem pobegnil na močvirje. Ne bi me našli brez slednih psov.« »To je res,« je rekel Lonnie, ki je poslušal, kdaj bo Arch prišel iz hiše. Ni maral, da bi ga Arch našel tu zadaj za skednjem in ga obdolžil, da je govoril s Clemom. V hipu, ko je Lonnie odgovoril, se je Clem obrnil in zbežal v temo. Lonnie je šel nekaj korakov za njim, kot da je nenadoma spremenil svoj sklep o pomoči, toda Clem je medtem že izginil v temi.

komiteja je v »Pravdi« objavil članek, v katerem opozarja na odpor birokracije in pravi, da se sedaj ostro postavlja vprašanje boja proti birokratizmu in samovolji. V vrsti drugih člankov lahko zasledimo zahteve, da aparat kar najbolj neposredno nadzorujejo delovni ljudje in da delavci sami upravljajo s proizvodnjom.

Cepprav je vsa sovjetska »protibirokratska akcija« še vedno zavita v meglo nerazumevanja bistva birokratizma in nepoznavanja ciljev socialističnega razvoja, vendar kaže, da je v Sovjetski zvezi izbruhnil spor med proizvajalci in upravljalci, med socialističnimi in birokratskimi težnjami. Od tega, koga bodo podprli ljudje, ki so po odstopu Malenkova prevzeli v roke vaje države, in ali bodo birokratske sile še nadalje izgubljale ali ponovno pridobile izgubljene pozicije, je odvisna nadaljnja notranja pot Sovjetske zveze, ki bo vplivala tudi na njene odnose s tujino.

KAKO V ITALIJI ODPUŠČAJO DELAVCE

UKLENJENA PRAVICA

Ravnateljstvo tovarne nogavic »Miechhut« v Gradiški (Italija) je odpustilo precej delavcev, ki so se odločno zavzeli za delavske pravice. Trdili so namreč in zahtevali, da delodajalci ne smejo svojevoljno in protizakonito odpustiti delavcev, ki so v proizvodnji nujno potrebni. In zato, ker so povedali, kaj mislijo in ker se branili svoje pravice, so danes na oseh.

V Italiji je res precejšnja gospodarska kriza in veliko je brezposelnih, toda tekstilna industrija se doslej še ni znašla v velikih težavah. V tej industrijski veji je zaenkrat še dovolj dela, a delodajalci kljub temu odpuščajo delavce, vendar le zavedne boje za delavsko stvar.

In tako se je zgodilo tudi v tovarni nogavic »Miechhut«. Ker pa so mnogi delavci tem namenom uprli, jih je ravnateljstvo tovarne v posebnem pismu obvestilo, naj si poiščejo delo drugje. Nastal je spor, ki se

vleče že poldrug mesec in še do danes ni rešen. Delavci in njihove organizacije zahtevajo, naj oblasti posredujejo v tem sporu, toda doslej italijanske oblasti še niso ničesar storile, da bi odpuščenim delavcem ponovno dobili delo v tej tovarni.

PRED ZDRUŽITVIJO AMERIŠKIH SINDIKATOV

Sporazum v Miami Beachu

Predstavniki Ameriške federacije dela (AFL) in Kongresa industrijskih organizacij (CIO), dveh največjih ameriških sindikalnih organizacij, ki združujeta 16 milijonov delavcev, so se 8. februarja na sestanku v Miami Beachu sporazumeli o združitvi obeh sindikatov. O tem sporazumu pa bodo razpravljali še na kongresu obeh organizacij in če ga bosta oba kongresa potrdila, bodo ob koncu leta sklicali prvi skupni kongres. Ameriški sindikalnemu gibanju se torej odpirajo nove perspektive. Velika in enotna delavska zveza bo lahko veliko več koristila interesom ameriškega delavskega rodu, odločneje se bo lahko bojevala proti nasprotnikom in se zavzemala za delavska načela.

AFL je najstarejša in najštevilnejša ameriška delavska zveza. V njeni organizacijski strukturi je še precej ostankov starih čehovskih načel. Šele v zadnjem času je razen strokovno izvežebanih delavcev sprejemala v svoje članstvo tudi navadne industrijske delavce. CIO pa je mlajša organizacija in je organizirana po industrijskem načelu. Ustanovili so jo 1936 leta in takratna Rooseveltova vlada jo je močno podpirala. Obe organizaciji sta v mezdnih bojih dosegli že precej uspehov. Predsednik AFL je George Meany, predsednik CIO pa Walter Reuther. Nekoč sta se ta ameriška odbornika resno prepirala, danes pa izjavljata, da je združitve možna in potrebna. V zadnjih letih, ko upravlja Zdr-

PROTAMERIŠKE DEMONSTRACIJE NA JAPONSKEM

JAPONCI ZAHTEVAJO naj se Američani vrnejo domov

Japonski kmetje iz okolice Maeha-šija so demonstrirali proti ameriškim vojakom, ki so se hoteli naseliti na njihovem ozemlju. Zahtevali so, naj se Američani vrnejo domov, v Ameriko. Kmete so podprli tudi železničarji. Iz japonskega mesta Jokošuka pa poročajo, da sta dva Japonec napadla tri ameriške mornarje in jih nevarno ranila.

Kenija... Angleški kolonialni vojaki zasledujejo s pomočjo policijskih psov uporne kenijske domačine

KAJ POČNO KOLONIALNE OBLASTI V KENIJI

KRVAVA DEŽELA

Angleška kolonialna vojska je ubila 7801 svobodoljubnih domačinov in zajela 1193 borcev, od katerih je bilo 844 ranjenec. — Kaj nam povedo ti podatki?

Vrhovni komandant angleške kolonialne vojske v vzhodni Afriki je pred nedavnim izjavil, da so njegovi vojaki v Keniji ubili 7811 upornikov in zajeli 844 ranjenec ter 349 drugih pripadnikov uporniškega gibanja. Od oktobra 1952 pa do začetka letošnjega leta se je predalo le 828 upornikov.

Kolonialna vojska pa je izgubila v tem času 38 Evropejcev in 470 črncev. Ti podatki nam marsikaj povedo. Najprej nam pojasnijo, da je vojska kenijskih domačinov notranje močnejša, saj je razmerje med številom njenih vojakov, ki so padli in ki so se predali, zelo veliko. To nam dokazuje, da se Angleži vojskujejo proti organizirani in disciplinirani armadi, ne pa proti neurejenim uporniškim tolpom.

Razen tega pa nam ti podatki tudi pričajo, da v Keniji krvave za interese angleškega kolonializma predvsem domačini, ki so jih z različnimi sredstvi mobilizirali v kolonialno vojsko.

In govore nam o krvavem nasilju angleških kolonizatorjev v Keniji, o grozodejstvih, s katerimi hoče kolonialna vladavina prisiliti svobodoljubno ljudstvo k pokorščini.

NEMCI O NEMCIJI

»NE OROŽJA, NEMCIJO NAM DAJTE«

Socialdemokrati obsojajo politiko vlade in zahtevajo pogajanja o združitvi Nemčije

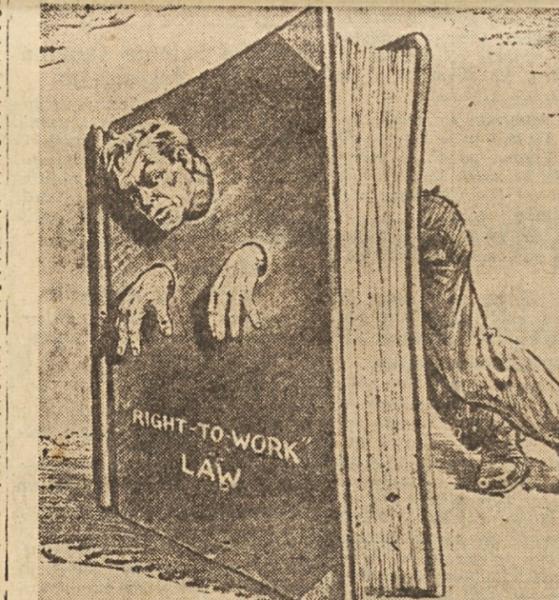
Predsednik zahodnonemške socialdemokratske stranke Ollenhauer je v nedeljo izjavil, da so zadnji predlogi sovjetske vlade o združitvi Nemčije zelo podobni stališču zahodnih sil na berlinski konferenci. Ollenhauer se je ponovno zavzel za konferenco štiriinštirin, ki bi pretresla nemško vprašanje in ki bi morala biti pred ratifikacijo pariških sporazumov.

Ljudsko gibanje proti ponovni oborožitvi Nemčije, ki so ga v Zah. Nemčiji organizirali socialdemokrati, je zajelo zelo mnogo Nemcev in izenadilo vlado, tako da je Adenauer v navalu ogorčenja dejal, da on, njegova stranka in vlada ne bodo nikoli popustili pritisku »ulice«. Na to izjavo so nemški delovni ljudje odgovorili s številnimi protestnimi zborovanji, na katerih so ponovno obsojili protidemokratsko politiko zahodnonemške vlade.

IZ NEPALA

OČETJE ZAPIRAJO SINOVE

Nepalski ministrski predsednik Koirala je ukazal, naj zapro njegovega mlajšega sina, ker je na nekem zborovanju vzbudil ljudi, naj strogoljivo korumpirano nepalsko vlado. Kmalu potem pa so morali zapreti zaradi podobnega »prestopka« še Koiralovega starejšega sina ter nekaj drugih mladeničev iz družin visokih nepalskih državnikov. Med arbiranimi je tudi sin zunanega ministra, ki je organiziral protivladne demonstracije. Mladenice dožijo, da so komunisti, toda fantje so le zahtevali, naj Nepal vodi vlada, ki bo pošteno in ljudstvu v prid upravljala državo.

Tale karikatura, ki jo je objavila »Prosveta«, list slovenskih izseljencev v ZDA, prikazuje ameriške sindikate, uklenjene z različnimi protidelavskimi zakoni

RASIZEM V JUŽNOAFRIŠKI UNIJI

BELO NASILJE

Preseljevanje domačinov iz Johannesburga na deželo. — Domačini groze z oboroženim uporom. — Vlada se je ustrašila

V prejšnji številki našega lista smo pisali da nameravajo v Južnoafriški uniji izseliti iz velikih mest vse domačine. Te dni pa je prihajajo iz te daljne dežele vesti o nasilju, s katerim beli gospodarji selijo črnopolte ljudi iz mest na deželo. Najprej so začeli seliti črnce iz Johannesburga, glavnega mesta Južnoafriške unije. V črnsko predmestje Sophiatown je prišlo kakih 2000 političskih agentov, ki so domačine izgnali iz hiš in jih z orožjem v rokah

prisilili, da so zapustili svoje domove. Nekaj družin se je zateklo v šolo, ki je kljub napadam policajev nočejo zapustiti. V vsej Južnoafriški uniji je te dni zelo nemirno. Policija je aretirala tajnika Afriškega narodnega kongresa, ki je sklical nekaj protestnih zborovanj v predmestjih Johannesburga. Predstavniki domačinov izjavljajo, da se bodo črnci uprli z orožjem, če se vlada ne bo odpovedala svojim nečloveškim načrtom. Iz zadnjih poročil, ki smo jih prejeli, je razvidno, da so južnoafriške oblasti začasno ustavile preseljevanje črnih prebivalcev iz Johannesburga. Zastopnik vlade je v parlamentu dejal, da je 60.000 črncev pripravilnih upreti se z orožjem, če jih bodo oblasti hotele preseliti iz četrti, v katerih sedaj živje.

PREDSTAVNIKI AMERIŠKE FEDERACIJE DELA (AFL) IN KONGRESA INDUSTRIJSKIH ORGANIZACIJ (CIO) SO SE SPORAZUMELI O ZDRUŽITVI OBEH ORGANIZACIJ V ENOTNO 16 MILIJONSKO DELAVSKO ZVEZO. — KAKŠNA BO TA ENOTNA ORGANIZACIJA, KAKO BO DELOVALA V ZDRUŽENIH DRŽAVAH IN KATERA NAČELA BO ZAGOVARJALA V SVOJIH STIKIH S TUJINO?

Žene države republikanska vlada, so je zelo povečalo število brezposelnih in znaki hude gospodarske krize se kažejo po vsej deželi. Delodajalci so utrdili svoje pozicije v javnem življenju in ni še dolgo, ko so hoteli zmanjšati socialne in podporne sklade sindikalnih organizacij. Protidelavski Taft-Hartleyev zakon, o katerem je Eisenhower nekoč dejal, da ga bo odpravil, je še vedno v veljavi in nanj se kapitalisti sklicujejo, ko sprejemajo različne protidelavske zakone in uredbe v posameznih državah. Doslej so že v 17 državah uveljavili zakone proti sindikalnim dejavnostim.

Ta razmere so precej vplivale na sporazum v Miami Beachu, ki pa je, po mnenju nekaterih, šele prvi korak k združitvi. Ameriški sindikalni odborniki so se namreč že dalj časa pogajali o ustanovitvi enotne organizacije, toda nikakor se niso mogli sporazumeti, kako si bodo razdelili stolička v tej organizaciji in kakšen organizacijski princip naj bi obveljal v njej. V Miami Beachu pa so sklenili kompromis, ki določa, da se bosta obe organizaciji enakopravno združili, prinesli v enotno organizacijo svoje sedanje voditelje (AFL bo imela nekoliko več mest v izvršnem odboru, ker je večja) in združili svoje organizacijske oblike. Sporazum o združitvi je torej predvsem tehnično dejanje, njegov politični pomen pa bo pokazala šele bodočnost.

V ameriški sindikalnem gibanju je veliko nazadnjaških pojavov. Korupcija mu ni tuja in niti birokratizem, sporazumarska stališča so se uveljavila v mnogih sindikalnih zvezah in dogaja se, da delavski odborniki služijo delavskim sovražnikom. Večkrat so neodločni in ponestitvi do ameriških kapitalistov, v stikih s sindikalnimi organizacijami tujih držav pa zelo odločno zahtevajo zase več pravice, kot jih imajo drugi sindikati; vmešavajo se v notranje zadeve teh organizacij in jim predpisujejo svojo pot. Načela, ki jih hočejo uveljaviti v mednarodnem sindikalnem gibanju, so zelo podobna imperialističnim in zaradi svojega podpiranja nazadnjaških struj v ameriški zunanji politiki so izgubili že veliko prijateljev.

Z združitvijo obeh največjih ame-

BOJI V ALŽIRU

Iz Alžira poročajo, da so francoske sile izgubile v spopadih z alžirskimi uporniki pri gorovju Douvar Ould Daga 5 vojakov in dva častnika.